

**Ivan Kantoci**

## **KRONIKA ZAKLADE NIZOZEMSKA – HRVATSKA 1991. – 2013.**

### **Sadržaj**

|      |        |
|------|--------|
| Uvod | str. 1 |
|------|--------|

### **1. Dio - Inicijativa 1990. i osnivanje 1991.**

|     |                                                                            |         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------|---------|
| 2.  | Moj odlazak iz Hrvatske i dolazak u Nizozemsku                             | str. 2  |
| 3.  | Dolazak i početak života u Nizozemskoj                                     | str. 6  |
| 4.  | Političke prilike u Jugoslaviji i odraz tih prilika na život u Nizozemskoj | str. 9  |
| 5.  | Inicijativa za osnivanje zaklade                                           | str. 9  |
| 5a. | Događaj koji je prethodio inicijativi za osnivanju zaklade                 | str. 9  |
| 5b. | Prvi inicijativni koraci                                                   | str. 11 |
| 6.  | Sastanak inicijativne grupe 24. ožujka 1991.                               | str. 13 |
| 7.  | Članovi inicijativne grupe i prijedlozi aktivnosti                         | str. 13 |
| 8.  | Sjednica inicijativne grupe 28. travnja 1991.                              | str. 17 |
| 9.  | Zaklada u osnivanju i apel nizozemskoj Vladi                               | str. 19 |
| 10. | Zaklada u osnivanju, novi apeli i demonstracije                            | str. 21 |
| 11. | Demonstracije                                                              | str. 22 |
| 12. | Osnivačka sjednica 1 rujna 1991.                                           | str. 23 |
| 13. | Prvi intervjui u štampi                                                    | str. 24 |
| 14. | Tijek osnivačke sjednice                                                   | str. 24 |
| 15. | Akt osnivanja zaklade 3. rujna 1991.                                       | str. 26 |

### **Uvod**

Zaklada Nizozemska – Hrvatska (Z.N.H.), izvorno Stichting Nederland – Kroatië (S.N.K.) osnovana je 1.09.1991. Po prestanku rada zaklade 11.12.2013. postao sam, kao njezin dugogodišnji tajnik i posljednji predsjednik, skrbnik bogatog arhiva i preostalog inventara. U siječnju 2019. počeo sam pisati povijest, kroniku zaklade na temelju dokumenata pohranjenih u arhivi zaklade i mojih sjećanja te digitalizirati arhivsku građu.

Kroniku zaklade napisao sam s ciljem otimanja od zaborava svega onog sjećanja vrijednog što su mnogi ljudi, Hrvati i Nizozemci u okviru Zaklade Nizozemska – Hrvatska radili u Nizozemskoj u odnosu na događanja u Hrvatskoj od 1990. do ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. Želja mi je bila sačuvati što je više moguće ponašanje

Hrvata u Nizozemskoj u to vrijeme u odnosu prema prilikama u Hrvatskoj, prema prilikama u Nizozemskoj u odnosu na Hrvatsku, i odnose u Hrvatskoj zajednici u Nizozemskoj.

Kronika zajedno s uređenim arhivom zaklade, za kojeg se traži smještaj u jednom od arhiva u Nizozemskoj ili Hrvatskoj, može poslužiti daljnjem istraživanju rada i okolnosti djelovanja Hrvata (i Nizozemaca) u Nizozemskoj u tom povijesno vrlo važnom vremenu za njih i Republiku Hrvatsku.

## **1. Dio - Inicijativa 1990. i osnivanje 1991.**

### **2. Moj odlazak iz Hrvatske i dolazak u Nizozemsku**

Godine 1986. sve sam više razmišljao o odlasku iz Hrvatske.<sup>1</sup> Država je dugovala 20 milijardi dolara stranim bankama i vladama. Inflacija je iznosila 85 posto godišnje. Neefikasnost je bila posvuda prisutna. U 'Tvornici Okiroto' u Pregradi koja je bila u sastavu poduzeća INA-OKI (Industrija nafte i Organsko kemijska industrija) a koja se bavila konfekcioniranjem polietilenske ambalaže i proizvodnjom proizvoda od plastičnih masa tehnikom rotacijskog kalupljenja (roto-lijeva) i gdje sam radio već više od pet godina upoznao sam utjecaj ekonomskog i političkog sistema tadašnje države na svakodnevni vlastiti život i život ljudi u toj tvornici i u svakodnevni život izvan tvornice. Postao sam svjestan da će sukobi koji su mi se počeli događati jer nisam prihvaćao devijacije koje su omogućavane u toj tvornici, ali i u cijeloj državi, usidrenoj jakim sidrima komunističke partije i vojnim strukturama, postati konstanta u mom životu ukoliko ostanem raditi u toj tvornici i živjeti u toj državi. Bio sam uvjeren kako do promjena komunističkog sistema, zbog jake vojne komponente neće doći te da će biti zdravije život nastaviti u Nizozemskoj, zemlji porijekla moje supruge *Christien Janssen*.

Christien Janssen sam upoznao u Zagrebu u jesen 1977. godine. Bio sam student na petoj godini studija na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Christien je iz Groningena u Nizozemskoj, gdje je u to vrijeme u Rimo katoličkoj bolnici Groningen (RKZ) obavljala poslove dijetetičarke, došla u posjet kod svojih prijatelja, bračnog para *Ineke Koiter i Meinte van Diggelena*. Ineke Koiter, također dijetetičarka, prije dolaska u Hrvatsku 1976. radila je zajedno s Christien u RKZ bolnici gdje su se i sprijateljile. Meinte van Diggelen bio je suprug Ineke Koiter. Na Sveučilištu u Groningenu završio je studij teologije. Bio je član Nizozemske reformirane (kalvinističke) Crkve. Preko *Hebe Kohlbruge* koja je organizirala za nizozemske studente teologije mogućnosti studiranja u Istočnoj Europi došao je u jesen 1976. u Hrvatsku kako bi u Zagrebu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu studirao specijalizaciju 'Ekumenska pitanja, posebno u vezi sa susjednim Istočnim Crkvama'. Voditelj katedre ekumenske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu dr. *Josip Turčinović*, pozvao me pred ljetne praznike 1976. na sudjelovanje na Međufakultetskom ekumenskom simpoziju u

---

<sup>1</sup> O mojem životnom putu prije dolaska u Nizozemsku: Ljiljana Leskovar, Pregrada u sjećanjima i razgovorima, Ivan Kantoci: O Pregradi iz Nizozemske, Zaklada Blaženog Alojzija Stepinca, Bestovje, 2018., str. 88-121. (<https://www.pregrada.info/kolumne/pregrada-u-sjecanjima-i-razgovorima/> )

Lovranu od 20. do 23. 9. 1976. na temu 'Evangelizacija u našem prostoru i vremenu'. Kad sam iz Njemačke, gdje sam za ljetnih praznika radio kako bih zaradio potreban novac za studij, stigao u Lovran na simpozij, dr. Turčinović me upoznao s Meinte van Diggelenom i Ineke Koiter. Zamolio me praviti im društvo i biti im na usluzi u Lovranu za vrijeme simpozija i kasnije za vrijeme studija u Zagrebu. Kako Meinte i Ineke nisu poznavali hrvatski jezik razgovarali smo na njemačkom jeziku. Meni je bio drag zadatak kojeg mi je povjerio dr. Turčinović. U Zagrebu sam redovito navraćao kod Meintea i Ineke u njihovu iznajmljenom stanu u Rakićevoj ulici. Jedne subote na jesen 1977. zatekao sam kod njih njihovu gošću Christien Janssen. Pozvao sam ih da sljedećeg dana, tj. u nedjelju navrate kod mene na Kaptol 29 što su oni i učinili. S tim susretom počelo je moje poznanstvo s Christien, pa prijateljstvo koje je završilo sklapanjem braka u Nizozemskoj 28.12.1981. i životnim partnerstvom.

Pri kraju studija teologije na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu bio sam suočen s jakom željom za obitelji pa sam odustao od kandidature za svećeničkog kandidata Zagrebačke nadbiskupije u čijem Bogoslovnom sjemeništu sam živio, jer sam bio uvjeren da obvezu celibata koju traži svećenička služba neću moći održati. Bio sam primoran tražiti novi životni put. U veljači 1979. preselio sam se iz Bogoslovnog sjemeništa na Selsku cestu 91 na zagrebačkoj Trešnjevci. Na zagovor Nizozemca *Geerta van Dartela*, drugog studenta nakon Meinte van Diggelena na Bogoslovnom fakultetu na ekumenskoj specijalizaciji a s kojim sam bio u dobrom kontaktu, utočište mi je u župnoj kući na Selskoj 91, gdje je stanovao i Geert van Dartel, ponudio i prihvatio me župnik župe bl. Marka Križevčanina, vlč. *Franjo Jurak*. U Selskoj 91 sam pripremao diplomski rad i diplomski ispit na Bogoslovnom fakultetu. Tamo sam se pripremao i za polaganje ispita svih razreda gimnazije u Kušlanovoj 52 jer mi diploma stečena u međubiskupijskoj sjemenišnoj gimnaziji na Šalati u Zagrebu nije bila priznata za nastavak studija na nekom od studija na Zagrebačkom sveučilistu. Položio sam ponovno sve gimnazijske ispite, napisao diplomski rad i diplomirao na Bogoslovnom fakultetu i odlučio se za upis na studij socijalnog rada na Višoj školi za socijalne radnike u Nazorovoj ulici u Zagrebu. Uz studij povremeno sam radio kako bi zaradio koji dinar za život. Zaposlio me *Ivan Zvonimir Čičak* u svojoj radionici za izradu kožnatih ženskih torbi, smještenoj u jednoj podrumskoj prostoriji na Selskoj 91 koju mu je dao u najam župnik Jurak. Zarađenim novcem mogao sam platiti Auto školu i položiti vozački ispit.

Studij socijalnog rada započeo sam nakon ljetnog rada u Njemačkoj u jesen 1979. Bio je to dvogodišnji studij. Za vrijeme prve godine studija, u prosincu u Afganistan su upali Rusi čime je započet Sovjetsko-afganistanski rat. 14. svibnja 1980 umro je Josip Broz Tito. U mojim očima komunistički diktator. Nakon prve godine studija u srpnju 1980. odselio sam sa Selske ceste 91 kod roditelja u Pregradu. Drugu godinu studija od jeseni 1980. počeo sam putovati autobusom na predavanja u Zagreb i vraćati se u Pregradu. U ožujku 1981. počeli su nemiri na Kosovu s demonstracijama studenata sa sloganom 'Kosovo republika', katalizator budućeg raspada SFRJ. U Centru za socijalni rad u Pregradi od 31.08. do 19.09.1981. obavljao sam uz studij i praktičnu nastavu. Nakon položenih svih ispita postao sam apsolvant socijalnog rada te pripremajući diplomski rad i ispit dobio sam 23.11.1981. svoj prvi posao pri SIZ-u Socijalne zaštite Općine Pregrada i radio u Centru za socijalni rad u Pregradi do 30.04. 1982. Na Višoj školi za socijalne radnike diplomirao sam sredinom lipnja 1982. S 'Tvornicom stakla Straža' iz Huma na Sutli imao sam ugovor o zaposlenju po završenom studiju. U Centru za socijalni rad Općine Pregrada tražilo se početkom 1982. direktora centra. Vršilac

dužnosti direktora centra i moja kolegica u to vrijeme predložila je mene općinskom moćniku za tu funkciju. Dobila je odgovor kako njemu nije poznato 'što i kako Kantoci misli' te kako od te kandidature nema ništa. Bilo je očito da sam za ljude iz sistema bio nepodoban jer sam diplomirao teologiju.

Krajem lipnja 1982. javio sam se na natječaj za mjesto socijalnog radnika u 'Tvornici Okiroto' u Pregradi gdje sam primljen u radni odnos i gdje sam radom započeo 1.05.1982. S 'Tvornicom stakla Straža' iz Huma na Sutli sporazumno smo raskinuo ugovor o zapošljavanju nakon završenog studija. Odlazak na rad u 'Okiroto' u Pregradi bio mi je bliži a izazivala me je i situacija u toj tvornici u kojoj su radili i bivši rudari, radnici Ugljenokopa Pregrada u kojem je nekad radio i moj otac. O pregradskim rudarima i Ugljenokopu imao sam puno sjećanja i dojmova iz djetinjstva i privlačio me posao za rudare, koji su usljed supstitucije Ugljenokopa Pregrada prekvalifikacijama nastavili raditi u Tvornici Okiroto. Tek sam tijekom rada u tvornici shvatio da su upravo bivši rudari bili na teret upravi tvornice zbog čestih bolovanja, i koja je trebala socijalnog radnika samo zato kako bi se riješili tih manje produktivnih radnika tako da ih socijalni radnik čim prije strapa u invalidske mirovine a oni da se tako riješe poteškoća s tim ljudima. A i među radnicima je bilo onih kojima je bio interes što manje raditi, iako su mogli obavljati poslove. Nije im se više radilo i čim prije su htjeli u mirovinu a od socijalnog radnika su očekivali da će im on to pri Mirovinskom i invalidskom osiguranju u Zagrebu moći srediti. I jedni i drugi imali su svoje interese i nerealna očekivanja. Tako da sam u mnogim slučajevima i jedne i druge iznevjerio u njihovim očekivanjima i interesima. Uz već prije navedeno, sve je to utjecalo na moja razmišljanja i traženja budućnosti 1986. drugdje.

Prije sklapanja braka s Christien uz dopisivanje boravio sam u više navrata kod nje u Nizozemskoj, prvo kod njezinih u Maasheesu pa kod nje u Groningenu, a ona je posjetila i mene u Pregradi. Proveli smo početkom listopada 1980. jedan lijep zajednički tjedan planinareći Julijskim Alpama, putevima i vrhovima kojima sam za mojih studentskih dana u Zagrebu već prolazio. Prije sklapanja braka razmišljao sam i razgovarali smo gdje započeti zajednički život. Zanimao sam se za boravka u Nizozemskoj o mogućnostima zapošljavanja sa zagrebačkom diplomom teologije. Meinte van Diggelen spojio me s jednim od Isusovaca u Groningenu koji mi je rekao da prilikom mojeg dolaska u Nizozemsku moja zagrebačka diploma teologije nebi puno vrijedila te bih vjerojatno ponovno trebao studirati. Meni je studiranja već bilo dovoljni i preko glave. Još mi se jedna misao vrzmala glavom. Ako bih otišao iz Hrvatske bez ikakvog stečenog radnog iskustva u realnom životu moguće je da bi mi to otežalo i život u Nizozemskoj. Stoga sam u razgovoru s Christien zaključio da nakon mog drugog studija u Hrvatskoj ne bih želio ponovni studij u Nizozemskoj kad imam po završetku studija mogućnost zapošljavanja u Hrvatskoj i želju da iskusim stvarni život na radnome mjestu u Hrvatskoj. Predložio sam zbog tih objektivnih poteškoća i raskid našeg partnerskog odnosa. U toj situaciji Christien je odlučila doći u Hrvatsku u Pregradu i tu započeti zajednički život. Nakon sklopljenog braka kod matičara u Nizozemskoj dogovorili smo i crkveno vjenčanje u Pregradi 10.07.1982. Nekoliko dana prije tog datuma Christien je sa svojim roditeljima, rodbinom i prijateljima stigla u Pregradu. Ženidbu smo sklopili u kapeli sv. Leonarda iznad Pregrade. Vjenčao nas je prijatelj, vlč. Ivan Miklenić a poruku nama i prisutnima na tom slavlju uputio je na hrvatskom i nizozemskom jeziku prijatelj Meinte van

Diggelen. Svadba se održala kod Planinarskog doma na Kuna gori iznad Pregrade gdje su naši gosti iz Nizozemske bili i smješteni. Svadbi je prisustvovao sa svojom majkom i Geert van Dartel. Bilo je to iznimno lijepo, radostno i nezaboravn svadbeno slavlje i događaj, koji se produžio nekoliko dana obilaskom Hrvatskog Zagorja i druženjem na Kuna gori. Roditelji, rodbina i prijatelji vratili su se zatim u Nizozemsku. Ostali su šogor *Geert* i djevojka mu *Minka* s kojima smo krenuli na bračno putovanje: planinarenje sa šatorima od Pregrade, preko Vinagore, Desinić gore, uz vinograde i proplanke prekrasnog Zagorja do Atomskih Toplica u Podčetrtku u Sloveniji odakle smo se vlakom i autobusnim linijama vratili u Pregradu. Nakon odlaska Geerta i Mike, Christien i ja smo još par mjeseci živjeli zajedno s roditeljima u roditeljskoj kući do useljenja u našu drvenu kuću ispod sv. Lenarta u Pregradi koja je bila spremna za useljenje u kasnu jesen 1982. Zahvaljujući mojim roditeljima koji su mi početkom 1982. darovali dio njive 'Na bregu' pod sv. Lenartom i mojoj upornosti pri Odsjeku za građevinarstvo, urbanizam i stambeno komunalne poslove Općine Pregrada da na toj njivi izgradim drvenu kuću uspjelo mi je isposlovati građevinsku dozvolu za postavljenje drvene kuće koju sam u ožujku 1982. ugovorio kod poduzeća 'Smreka' u Gornjem Gradu u Sloveniji. Jednom sam prilikom silazeći s šetnje po Kuna gori došao na tu njivu 'Na bregu' pod sv. Lenartom i rekao samom sebi, ako ću ikad graditi kuću onda će to biti tu. U rano proljeće počeo sam s izgradnjom pristupne ceste, kasnije vodovoda i struje, jer je do 3.09.1982. kad je počela montaža kuće trebalo izvršiti zemljane radove, izvršiti radove betoniranja temelja, izgradnju garaže i betonske ploče na koju je montirana kuća. Kuća je montirana i uređena iznutra i izvana i uređen okoliš te smo se u naš novi dom Christien i ja uselili sredinom mjeseca studenog 1982. Zahvaljujući vlastitom kreditu kod Zagrebačke banke, kreditu koji su nam dali tast *Sigmund Piere Martin Janssen* i punica *Alphonsina Jacoba Hermina* rođ. *Tax*, otac i majka supruge Christien, i novcu kojeg je uštedjela supruga Christien uspjelo nam je ostvavriti želje i useliti se u zajednički dom 'Na bregu'. Na temelju braka Christien je na Sekretarijatu unutrašnjih poslova Općine Pregrada dobila dozvolu privremenog boravka koju je svake dvije godine trebalo ponovno tražiti. Stalni boravak koji je zatražila nije odobren. U to smo vrijeme još komunicirali na njemačkom jeziku. Christien je nakon nekog vremena počela s učenjem hrvatskog jezika kod časne sestre dominikanke *Emanuele Škarice* koja je znala njemački jezik i u to vrijeme kod sestara dominikanki u Pregradi bila na odmoru. Christien je dobro svladala hrvatski jezik i služila se njime jako dobro. U nekim prilikama nisu vjerovali da je Nizozemkinja.

'Na bregu' u jednostavnoj ali za nas dovoljno velikoj, 84 m<sup>2</sup>, i zimi toploj našoj drvenoj kućici živjeli smo skromno ali lijepo. Bilo je poteškoća s nabavom povrća jer ga u trgovinama gotovo nije ni bilo a vlastiti vrt trebalo je tek zasaditi. Puno smo planinarili diljem Hrvatske i Slovenije i uživali u prirodi i našem partnerskom odnosu. U Pregradi sam bio zamoljen od starije generacije planinara preuzeti vođenje planinarskog društva. Rado sam se toga prihvatio i uspio lijep broj mladih u Pregradi uključiti u rad planinarskog društva. U Kulturno umjetničkom društvu pridružio sam se mješovitom pjevačkom zboru. Budući sam diplomirao teologiju ponudio sam župniku *Ivanjku Branku* suradnju pri održavanju zaručničkih tečajeva. Rekao je da će razmisliti no na tome je i ostalo. Bilo je vidljivo da i ljudima iz Crkve nisam odgovarao kao neovisan teolog laik. Život koji smo živjeli bio je dobar ali pod utjecajem stanja u državi i društvu, uvjetovan komunističkim sistemom, nedostatkom demokratskih sloboda, u razvoju i napretku a time i uvelike ograničen. Christien

je počela dobivati sve više molbi za čuvanje djece roditelja koji su radili. Zadovoljstvo oko čuvanja djece roditelji su prenosili drugima, tako da je tih zahtjeva bilo sve više. Christien je djecu različitim igrama znala mnogo toga naučiti i djeca su je voljela i rado bila kod nje na čuvanju. U mjestu smo imali i prijatelje i društvenog života nam nije nedostajalo. No stvarnost života koja mi je u tvornici 'Okiroto' postajala sve uočljivija tjerala me na razmišljanja. Na radnome mjestu u tvornici počelo je sukobljavanje oko razlike u mišljenjima i interesima. Bio sam pozvan uključiti se u rad sindikata u tvornici. Neko vrijeme obavljao sam funkciju predsjednika i još više dobio uvid u svu kompliciranost sistema. Sve manje sam se vidio u tim uvjetima živjeti u budućnosti. Nisam vjerovao da bi moglo doći do radikalnih promjena. U jesen 1986. posjetio nas je prijatelj Ivan Miklenić iz Zagreba i među ostalim otvorio razgovor o Memorandumu Srpske akademije nauka i umjetnosti. Po njegovu mišljenju taj memorandum predskazuje kraj SFRJ. Meni se to tada činila neka daleka i neostvariva priča. U jednom trenutku predložio sam supruzi Christien da razmislimo ne bi li sada na temelju stečenog iskustva ipak bilo bolje nastaviti život u Nizozemskoj. Nešto me je vuklo prema promjeni i slobodi koje mi se činilo da je ima više u Nizozemskoj. Christien je pristala na to ali uz uvjet da se više ne vraćamo u Hrvatsku. Prešutno sam se s time složio. I tako smo krajem 1986. nakon tog dogovora intenzivnije počeli razmišljati i raditi na pripremama za odlazak u Nizozemsku. U Ministarstvo za socijalna pitanja i zapošljavanje u Nizozemskoj pisao sam u vezi priznanja diploma stečenima u Hrvatskoj i mogućnostima zapošljavanja i u siječnju 1987. primio odgovor i zatražene informacije. Početkom siječnja 1987. stupio sam u kontakt i s *prof. dr. Vjekoslavom Bajsićem* na Bogoslovnom fakultetu i razgovarao o mogućoj specijalizaciji što samo govori kako se još nisam odlučio za odlazak. Trenutak donošenja odluke došao je nešto kasnije. U veljači 1987. pismom sam zamolio Zagrebačkog nadbiskupa *Franju Kuharića* preporuku pri odlasku za Nizozemsku. Preporuke nisam dobio jer da on ne običava davati takve preporuke, već jedino ako se odlazi od crkvene k crkvenoj ustanovi a to nije slučaj. Po njegovu mišljenju u Nizozemskoj nas mogu primiti supruzini roditelji a ako se ponudim kojem biskupu radi službe on može zatražiti podatke o meni pa će ih ordinarijat poslati. Obratio sam se i *dr. Ivanu Golub* s Bogoslovnog fakulteta da me poveže s nekim od njegovih poznanika u Nizozemskoj. Pitao me ne poznam li možda sam nekog u Nizozemskoj. Kad sam spomenuo Geerta van Dartela koji se u međuvremenu vratio iz Zagreba u Nizozemsku i tamo se zaposlio savjetovao mi je da se s njime povežem. To sam i učinio. Već 6. veljače 1987. Geert se u moje ime javio pismom na objavljeni natječaj za radno mjesto socijalnog radnika za radnike iz SFRJ u Den Haagu. Izabran je netko drugi. Da nije, moj bi život u Nizozemskoj krenuo jednim sasvim drugim putem.

Trenutak odlaska iz Pregrade za Nizozemsku odredila je trudnoća supruge Christien koja je s tim u vezi trebala obaviti preglede u Nizozemskoj i u Nizozemskoj je željela roditi. Krajem travnja krenuli smo zajedno na taj pregled u Nizozemsku. Nakon provedenog pregleda Christien je ostala u Nizozemskoj a ja sam se vratio kako bi u tvornici 'Okiroto' zaključio sporazumni raskid radnog odnosa. Zadnji radni dan bio mi je, nakon 5 godina i dva mjeseca provedenih na radu u tvornici 'Okiroto' 30.06.1987. Nakon toga, u slijedećih par dana, oprostio sam se od roditelja, familije i prijatelja, zatvorio kuću i sa sobom ponio što je bilo potrebno za novi početak u Nizozemskoj a što je sve stalo u jedan kofer i jednu torbu. Krenuo sam, okrenuvši se iza sebe kako bi vidio što ostavljam, u sunčanu subotu poslije

podne 4. srpnja 1987. autobusom do Zagreba i u predvečerje autobusom njemačkog prevoznika *Touring* krenuo na put prema Nizozemskoj.

### 3. Dolazak i početak života u Nizozemskoj

Putovao sam noću preko Austrije i sljedećeg dana do Duisburga u Njemačkoj. U Duisburgu me u nedjelju 5. srpnja u kasno poslije podne dočekaao šogor *Wim Janssen*. Autom smo krenuli prema mjestu Maashees, malom mjestu uz rijeku Maas na istoku nizozemske pokrajine Brabant, gdje me u večernjim satima dočekala supruga Christien i njezini roditelji, tast i punica, Sieg i Sien Janssen, i drugi iz moje nizozemske familije, na adresi Hoogeweg 3, znatiželjni mojih priča s puta. Tako je u nedjelju navečer 5 srpnja 1987. započeo moj život u Nizozemskoj. Tast i punica ustupili su nam na korištenje sobu na katu njihove kuće u koju smo se smjestili. Sljedećih dana prijavio sam u Općinskom uredu Vierlingsbeek svoj boravak koji mi je temeljem braka odobren na neodređeno vrijeme. Prilikom sklapanja braka u Vierlingsbeeku 1981. bio sam pitan da li želim primiti nizozemsko državljanstvo što tada nisam smatrao potrebnim. Sada sam uz prijavu boravka zatražio i nizozemsko državljanstvo zadržavajući hrvatsko, smatrajući da će mi nizozemsko državljanstvo u mnogo čemu oko pravnog statusa pomoći. Također sam zatražio i priznavanje vozačke dozvole stećene u Hrvatskoj.

Za koji dan počeo sam raditi kod šogora *Kersten Martina* koji je imao obiteljsku firmu za proizvodnju voćnih sadnica i trebalo mu je sezonskih radnika za cijepljenje raznih vrsta voćki. Razmišljao sam i kojim putem krenuti prema zapošljavanju u budućnosti. Već nakon nekoliko tjedana primjetio sam da u župnome pastoralu rade teolozi laici, pastoralni radnici što je bila novost koju nisam poznao. Geert van Dartel mi je poručio ako želim krenuti tim smjerom da me može povezati s nekom od biskupija. Iz dostupnih novina kod obitelji Janssen primjetio sam da biskupija Breda ima pametnog i progresivnog biskupa *Hubertusa Ernsta*. Za rad u Crkvi vrlo je važno imati dobrog biskupa.

U to je vrijeme šogor Wim Janssen je od svog poduzeća Rank Xerox bio poslan na rad u Englesku. Trebao je otići na godinu dana i odlučio je zajedno sa šogoricom *Truus* u Englesku otići zajedno i s troje njihove djece. Nas je zamolio useliti u njegovu kuću i čuvati je godinu dana dok se oni ne vrate. Tako je nakon nekoliko tjedana naša nova adresa u Maasheesu postala Mgr. Geurtsstraat 15.

Geerta van Dartela sam zamolio da me poveže sa voditeljem personalnih poslova biskupije Breda. 24. kolovoza našao sam se kod Geerta u gradu Oss s *Nicom Nooren*, voditeljem personalne službe biskupije Breda kojemu sam na njemačkom i ono malo što sam znao od nizozemskog jezika ispričao naše okolnosti, životni put i želju i pitanja o mogućnostima zapošljavanja u pastoralnom radu u biskupiji Breda. Dobio sam odgovor da posla ima dovoljno i da biskupija treba pastoralne radnike. Uvjet za javljanje na natječaje i imenovanje od strane biskupa jest završena teologija, studijsko praktično formiranje za funkcije u pastoralu na Teološkom fakultetu u Tilburgu, održana praksa i sudjelovanje u biskupijskom programu pristupa u pastoralne službe u biskupiji. Najvažnije je bilo završiti praktično formiranje za funkcije u pastoralu na Teološkom fakultetu u Tilburgu u trajanju od 3 semestra pa ako sam nakon uspješno svladanog programa zainteresiran za rad u biskupiji Breda neka mu se tada samo javim. Odgovori su mi se svidjeli. 27. kolovoza obavio sam

razgovore u Regionalnom uredu za zapošljavanje u obližnjem gradu Cuijk gdje su bili spremni financirati troškove studija ukoliko postoje garancije da bih nakon studija mogao dobiti posao. Već idući dan s Geertom van Dartelom našao sam se na Teološkom fakultetu u Tilburgu u razgovoru s *Arthuro Polspoel*, docentom pastoralne teologije, supervizorom i voditeljem prakse Teološkog fakulteta u Tilburgu. Kao diplomirani teolog ispunjavao sam uvjete za upis na trosemestralni studij praktično formiranje za funkcije u pastoralu. Jezik sam trebao usavršiti i pronaći mjesto za obavljanje prakse. I ovi su mi se odgovori svidjeli. Arthuru Polspoelu predao sam potrebnu dokumentaciju za upis i dogovorio da ću mu idućih dana javiti mjesto praktične nastave. Župnik župe sv. Lovre u Vierlingsbeeku *Frans Teunissen* pozitivno je odgovorio na moju molbu za obavljanjem prakse u župi tako da sam mogao javiti Arthuru Polspoelu da je i to riješeno. 3. rujna dobio sam pozitivan odgovor od Regionalnog ureda za zapošljavanje iz Cuijka koj je donio odluku o financiranju troškova studija i sve potrebne literature. U petak 4. rujna prisustvovao sam na Teološkom fakultetu u Tilburgu početku studija Praktično formiranje za funkcije u pastoralu. U grupi je bio lijep broj muških i ženskih studenata. Ukupno nas je bilo dvanaestoro. Zakoračio sam korak dalje i počeo graditi svoju budućnost u Nizozemskoj. Studij je bio zanimljiv. Puno diskusija o pismenim zapisima o razgovorima s vjernicima u župi i aktivnostima tijekom prakse. Diskusije s docentima o njihovim predavanjima i našim iskustvima. Vrlo zanimljivo vrijeme i studij u Tilburgu.

6. siječnja 1988. Christien je rodila u bolnici u Vanrayu. Bio sam prisutan pri porodu. Nezaboravan događaj. Rodio nam se sin Kristijan.

Sredinom siječnja 1988. na fakultetu je održana evalvacija proteklog semestra i provedene prakse s pozitivnim rezultatima. U veljači nas je posjetio u Maasheesu Nico Nooren, voditelj personalne službe biskupije Breda kojemu sam izrazio želju raditi u biskupiji Breda. Uputio me na posjet i razgovor s biskupom Hubertusom Ernstom u Bredi. U ponedjeljak 14. ožujka bili smo Christien i ja u posjetu i na razgovoru s biskupom Ernstom u njegovu uredu u Veemarktstraat 46 u Bredi. Bij je to lijep susret i razgovor. Priopćio sam mu svoju želju nakon završetka studija u Tilburgu započeti raditi u funkciji pastoralnog radnika u biskupiji Breda što je biskup Ernst prihvatio. Pričao mi je o poznanstvu sa slovenskim svećenikom Dragom Oberžanom i kontaktima u biskupiji Maribor.

U Centru za obrazovanje za pastoralne službe Biskupije Breda u Tilburgu sudjelovao sam 8. travnja na susretu kandidata za pastoralne službe u biskupiji Breda gdje me je *Jan Huijsmans* upoznao s budućim kolegama i s Biskupijom Breda. 7. lipnja pismeno sam obavijestio ured za zapošljavanje o uspješno završenom studiju. Nico Nooren poslao mi je kopiju natječaja objavljenog u biskupijskom listu gdje je župa Zevenbergen s više od 7.000 župljana u dekanatu Noordrand West-Brabant traži pastoralnog radnika na radno vrijeme od 60%. Javio sam mu da se javljam na natječaj. Razgovor s komisijom za natječaj u župi Zevenbergen obavio sam krajem lipnja. Nakon razgovora obaviješten sam da sam primljen na rad. 5. srpnja obavio sam liječnički pregled u Venrayu i poslao u Biskupiju Breda potvrdu o zdravstvenoj sposobnosti. 8. kolovoza stiglo je pismo s imenovanjem kojim mi biskup Hubertus Ernst s 1. rujna 1988. povjerava poslanje i zadaću da se kao pastoralni radnik sa i pod vodstvom pastora *P. Gerolda* vodim brigu i posvetim pastoralu u župi Sv. Bartolomeja u Zevenbergenu. 15. kolovoza potpisao sam ugovor o radu s župom i dogovorio detalje početka službe s 1.09.2018. Dogovorena je i prezentacija u župi koja je održana za vrijeme

liturgijskog slavlja u župnoj crkvi sv. Bartolomeja u subotu 3. rujna u 19.00 sati. Presentaciji su prisustvovali gotovo svi iz obitelji supruge Christien i prijatelji Meinte i Ineke van Diggelen te Geert van Dartel. Presentaciji je prisustvovalo oko 350 župljana a regionalne novine *De Stem* pisale su o tom događaju. Krajem rujna *Brabants Nieuwsblad* objavio je interview sa mnom. Od Stanarske udruga u Zevenbergenu zatražili smo najam stana što nam je omogućeno 8.X.1988. na adresi Hoogmade 31, u koji smo se ubrzo zatim uselili i gdje samo započeli samostalan život u Nizozemskoj. Nakon godine dana, 1.09.1989. ugovor o radu s župom povećan je s 60% na 100%.

4.01. 1990. primio sam u Zevenbergen iz Ministarstva pravosuđa u Den Haagu odluku kraljice Nizozemske Beatrix o priznanju nizozemskog državljanstva. Od 21 osobe kojima je odobreno nizozemsko državljanstvo, tu sam se našao i ja pod rednim brojem 10.

Početak mog pastoralnog rada u Zevenbergenu ali i cijeli moj radni vijek proveden u pastoralu u Katoličkoj Crkvi u Nizozemskoj, prvo u biskupiji Breda a zatim od 2002. u Nadbiskupiji Utrecht zaslužuje jedan posebni osvrt. Tko zna, možda se to jednom i dogodi.

Moje aktivnosti u Zakladi Nizozemska-Hrvatska započele su, trajale i bile najintenzivnije za vrijeme mojeg boravka i rada u Zevenbergenu.

#### **4. Političke prilike u Jugoslaviji i odraz tih prilika na život u Nizozemskoj**

Po dolasku u Nizozemsku informirao sam se o prilikama u Jugoslaviji čitajući politički tjednik *Danas* sve do 1992. kad je prestao izlaziti. Primao sam i čitao redovito *Glas Koncila* i *Kanu*. Uz tisak pratio sam radio vijesti Radiotelevizije Zagreb. Preko tih kanala bio sam relativno dobro informiran i pratio događanja u Jugoslaviji. Naravno pratio sam i nizozemske medije no nizozemski novinari ni izdaleka nisu informirali, posebno ne u početku, koliko je bilo potrebno, niti su bili svjesni, niti su dovoljno upozoravali što se događa u Jugoslaviji. Vjerojatno je to bilo vezano uz nizozemske političare koji nisu imali blage veze niti interesa što se događa u bivšoj državi. Od starije generacije ljudi od pera jedino je *Den Doolaard* znao nešto više o prilikama u Jugoslaviji. Bio je već bolestan i star i nije više bio u stanju javljati se u medijima. Od mlađih, *Geert van Dartel* je bio upućeniji u povijesne i aktualne pozadine događanja u Jugoslaviji zahvaljujući studiju u Zagrebu, interesu za prilike u bivšoj državi i poznavanju hrvatskog jezika. No on, zaposlen u institucijama Katoličke Crkve nije se bavio novinarskim poslom i što je pisao objavljivano je u stručnim časopisima. Radio dopisnik iz bivše države od 1984. za nizozemski NOS Radio bio je *Dick Verkijk*. Njegov glas polako je dopirao do javnosti. Već kad je došlo do sukoba i započeo rat pisali su *Peter Michielsen* i *Raymond van den Boogard* za dnevne novine *NRC Handelsblad*, *Nicole Lucas* za *Trouw*, *Harald Doornbos* izvještavao za Radio 1. Usprkos njihovu trudu i dobrim željama, u pisanju i izvještavanju manjkalo im je poznavanje pozadine političkih prilika a želja za neutralnošću često im je blokirala uvjerljivost.

U situaciji s mnoštvom uzemirujućih informacija i slutnjama nadolazećih ratnih sukoba bilo se teško nositi sa samim sobom. Pogotovo zato jer je okruženje u kojem sam živio a i cijela nizozemska javnost uslijed neinformiranosti i neupućenosti u stvarni opseg događanja i političkih prilika u bivšoj državi svoju pažnju usmjeravla na druge teme i događanja u svijetu, nije bilo jednostavno dijeliti svoju zabrinutost i uznemirenost.

Osnivanjem i djelovanjem Zaklade Nizozemska – Hrvatska došao sam u kontakt s ljudima gdje se ta zabrinutost mogla dijeliti ali i pretočiti u konkretne aktivnosti.

## 5. Inicijativa za osnivanje zaklade

### 5a. Događaj koji je prethodio inicijativi za osnivanju zaklade

Negdje nakon Uskrsa 1990. nazvao me telefonom fra Lovro Bosankić, iz Hrvatske katoličke misije u Rotterdamu i informirao me o nastojanjima oko osnivanja Hrvatske kulturne zajednice u Rotterdamu. Fra Lovro je bio porijeklom iz Bosanske Posavine i član Franjevačke provincije sv. Križa – Bosna Srebrena. U Hrvatsku katoličku misiju u Rotterdam došao je 1978. Po mojem dolasku u Nizozemsku u srpnju 1987. na Fra Lovru Bosankića me u svojem odgovoru od 11.XI. 1987. na moje pismo od 4.XI.1987. oko traženja zaposlenja, uputio *Vladimir Stanković*, ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu Biskupske konferencije Jugoslavije. S fra Lovrom sam uspostavio kontakt krajem 1987. a on je posjetio nas, mene i suprugu Christien i našeg tek nekoliko tjedana starog sina Kristijana, početkom 1988. na našoj tadašnjoj adresi Mgr. Geurtsstraat 15 u Maasheesu. Tijekom tog posjeta smo se upoznali i razgovarali o mogućnostima zapošljavanja u okviru Hrvatske katoličke misije u Rotterdamu. Iz odgovora fra Lovre Bosankića da šteta što nisam časna sestra i što ne znam svirati orgulje postalo mi je sasvim jasno kako je pametnije zapošljavanje tražiti u institucijama Nizozemske katoličke Crkve i imati posla s Nizozemcima nego s Hrvatskom katoličkom misijom u Rotterdamu. U to sam vrijeme na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Tilburgu pohađao studij Praktično formiranje za funkcije u pastoralu. Studij je bio namijenjen teolozima koji su završili studij i odlučili se za rad u pastoralu. U Nizozemskoj je za razliku od Hrvatske u Katoličkoj Crkvi bilo moguće dobiti biskupsko imenovanje za rad u župnom ili kategorijalnom pastoralu. Nakon razgovora s fra Lovrom Bosankićem odlučio sam, ponovno se susrevši s već poznatim mentalitet Hrvatske katoličke Crkve u osobi fra Lovre Bosankića, posao definitivno tražiti i raditi u Nizozemskoj katoličkoj Crkvi. Usprkos razilaženju u mišljenjima s fra. Lovrom Bosankićem ostao sam u kontaktu s njim i povremeno smo se znali čuti.

U tom telefonskom razgovoru nakon Uskrsa 1990. fra Lovro Bosankić me informirao o nastojanjima oko osnivanja Hrvatske kulturne zajednice u Rotterdamu. Pozvao me na suradnju i osnivačku skupštinu koja će se u Rotterdamu, u Robert Fruinstraat 36, održati u subotu 28. travnja 1990. u 19.00 sati. Predložio mi je suradnju a ja sam mu obećao da ću doći. Prije skupštine primio sam *Pravilnik Hrvatske kulturne zajednice i Dnevni red prilikom zasjedanja i izbora glede H.K.Z.* Iz nepotpisanog dnevnog reda bilo je vidljivo da je napravljen nekvalitetno, bio je pun gramatičkih pogrešaka i davao dojam organizirane skupštine za koju je već i prije nego što je počela sve bilo odlučeno. Na izornoj listi za predsjedništvo nalazilo se 13 kandidata a dva mjesta ostavljena su prazna kako bi se s još dva kandidata popunila na osnivačkoj skupštini. Na listi su bili *Bajić Petar, Barišić Stjepan, Bertović Pave, Bičanić Tomislav, Domazet Dane, Flatz Ruđer, Flatz Vesna, Jelečanin Petar, Oreb Renato, gđa. Oreb, Krešimir Parač, Viljac Božena i Samardžić Danijel.*

Iz Zevenbergena sam zajedno sa suprugom krenuo autom i na vrijeme smo stigli u Rotterdam, u Robert Fruinsstraat 36. Kratko sam se pozdravio s fra Lovrom. Sjeli smo negdje u sredinu dvorane. Do mene je sjedio mladi gospodin, *Branko Balenović* rodnom iz Siska s

kojim sam prije početka skupštine započeo razgovor. Među prisutnima bila je i *Désirée Swaneveld*, povjesničarka iz Leidena s kojom sam se poznavao tek iz kratkog viđenja. S *Désirée Swaneveld* upoznao me je naime 18.IV.1988. u Leidenu, ispred zgrade Gradske uprave u kojoj je radila, prijatelj Ivan Miklenić iz Glasa Koncila, svećenik Zagrebačke nadbiskupije. On i Ivan Friščić, tada župnik u župi Sinac u Lici i zajednički prijatelj, te moja majka koju su povelili autom na put, došli su nam u posjetu u Maashees, na par dana, prilikom krštenja sina Kristijana. Dan nakon krštenja, u ponedjeljak 18.IV.1988. krenuli smo Miklenić, Friščić i ja autom upoznati nešto od Nizozemske. Posjetili smo u Arnhemu Muzej na otvorenom, katedralu u Utrechtu, navratili do Leidena gdje je Ivan Miklenić htio pozdraviti *Désirée Swaneveld*, što smo i učinili i pri tom se kratko upoznali, zatim smo krenuli kratko do Den Haga pa Rotterdama gdje smo posjetili fra Lovru Bosankića koji nas je odveo u Delft na večeru u restoran kod nekog našeg čovjeka. Od Miklenića sam o *Désirée Swaneveld* čuo samo to da je nakon završetka studija povijesti na Sveučilištu u Leidenu 1982. boravila nekoliko mjeseci u Zagrebu istražujući 'žensko pitanje' u SFRJ i pri tom se upoznala i s njime u redakciji Glasa Koncila.<sup>2</sup> Sada sam je zatekao na toj osnivačkoj skupštini u Rotterdamu.

Skupštinu je otvorio *Petar Jelečanin*, rodom iz Like i vodio je vrlo šepRTLjavo. Pravilnik je prezentirao *Tomislav Bičanić*. Prije izbora odbora (5 članova) i predsjedništva (7 članova) podijeljene su pristupnice za učlanjenje u udruženje. Pristupnicu sam ispunio. Izborna lista nadopunjena je s još dva kandidata *Mijić Emicom* i *Šaban Damirom*. Prije glasovanja javio sam se za riječ i predložio da se da mogućnost kandidiranja više kandidata nego što je na već predloženoj listi određeno. Naglasio sam da sam zbog jednogumlja i nedemokratskosti u Hrvatskoj došao u Nizozemsku i da na ovoj skupštini očekujem više demokratskosti i mogućnosti izbora nego samo potvrđivanje onog što je već od nekog zamišljeno. Moj prijedlog nije bio prihvaćen. Iz svega mi je postalo jasno da su ljudi pozvani ne na slobodno udruživanje nego na osnivanje udruženja u kojem je određeni krug ljudi htio rado imati funkcije i voditi ostale. Trebali su im samo poslušni članovi kako bi ih oni mogli voditi u ostvarivanju nejasnih patriotskih ciljeva. Domoljublje je vrlo zahvalno za manipuliranje. Na pristupnici za učlanjenje bila je tako uz podatke koje je trebalo ispuniti istaknuta skulptura Ivana Meštrovića 'Povijest Hrvata' i uz nju tekst Luje Varge Bjelovarca 'I kud god te diljem svijeta valovlje tog žića nosi. Junak budi, budi značaj. Hrvatska te treba!' Komunističkog mentaliteta sam se dosta naživio prije dolaska u Nizozemsku. Ovdje u slobodnom i demokratskom svijetu toga mi nije trebalo pa sam povukao već ispisanu i predanu pristupnicu za članstvo. U pauzi prije izbora odbora i predsjedništva moj je dojam potvrđen u razgovoru od strane Branka Balenovića i *Désirée Swaneveld*. Fra Lovro Bosankić je pokušao opravdati takovog pristupa i metode, no razišli smo se u mišljenjima. Dobio sam dojam da članovi HDZ za Nizozemsku a i fra Lovro Bosankić preko svojih ljudi žele dobiti utjecaj u Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Rotterdamu kako bi preko nje ostvarivali svoje ciljeve a ne ciljeve koje bi se zajednički utvrdilo i vodstvo koje bi se zajednički i slobodno izabralo. Nezadovoljan s takvim stanjem odlučio sam napustiti skupštinu. Fra Lovro

<sup>2</sup> *Desiree Swaneveld* je nakon završetka studija povijesti na Sveučilištu u Leidenu 1982., boravila šest mjeseci 1983. u Zagrebu. Iz Zagreba se javila u nekoliko novinskih članaka u dnevnim novinama *Leidsch Dagblad*. 22. siječnja 1983. izašao je u tim novinama njezin članak 'Jugoslavija i ekonomska kriza'; 29. siječnja 1983. 'Tko je zapravo Jugoslaven?'; 5. veljače 1983. 'Zaposlena žena, dupli dnevni zadaci - Jugoslavenka se budi polako'.

Bosankić je suprugu i mene ispratio do auta s kojim smo se u kasnim večernjim supruge i ja iz Rotterdama vratili u Zevenbergen.

## 5b. Prvi inicijativni koraci

Nakon nekog vremena nazvala me Désirée Swaneveld. I ona je bila nezadovoljna osnivačkom skupštinom Hrvatske kulturne zajednice u Rotterdamu. Ispričala mi je kako je i ona sudjelovala u inicijativnom krugu za osnivanje udruženja za Hrvate i Nizozemce. Obecala mi je poslati i prijedlog statuta za 'Hrvatsko – Nizozemsku kulturnu zakladu'. Taj statut nije u inicijativnom krugu bio prihvaćen, već pravilnik Hrvatske kulturne zajednice.<sup>3</sup> Pozvao sam je da nas posjeti u Zevenbergenu i da o svemu porazgovaramo. Dogovorili smo njezinu posjetu prije ljetnih praznika. Posjetila nas je u Zevenbergenu u četvrtak 24. svibnja 1990. i načelno smo dogovorili suradnju ali još ništa konkretno.

Nakon ljetnih praznika, 22. rujnu 1990. Désirée Swaneveld me u Driebergenu upoznala s Brankom Bošnjakovićem iz Den Haaga, u to vrijeme člana REC-a (*Regional Enviromental Centre for Central and Eastern Europe*), prvog međunarodnog centra za zaštitu okoliša za Srednju i Istočnu Europu u Budimpešti. Désirée i Branko došli su me posjetiti u Driebergen gdje sam prisustvovao međunarodnoj konferenciji o ekumenskoj suradnji u Europi pod naslovom *Krize i nove mogućnosti*, u organizaciji *Međucrkvenog ekumenskog mirovnog pokreta u Nizozemskoj IKV* u protestantskom centru *Crkva i svijet*. Iz podružnice IKV-a u Zevenbergenu zamolili su me da im predložim sudionike kongresa iz Jugoslavije. Predložio sam da pozovu *Tomislava Vukovića, Franju Zenka, Nevena Juricu i Marka Veselicu*. Na njihov poziv odazvali su se Tomislav Vuković i Franjo Zenko i sudjelovali su na tom kongresu od 21. do 25. rujna u Driebergenu. Održali su predavanje pod naslovom *Jugoslavija, izazov evropskoj političkoj i religioznoj savjesti* i aktivno su sudjelovali u radu konferencije. Između sedamdesetak sudionika iz zemalja Istočne i Južne Evrope zapaženu i pozitivnu ulogu u radu kongresa imao je Franjo Zenko. Došao sam posjetiti ih u centar Crkva i svijet u Driebergen, sudjelovati u raspravama na kongresu i tamo su me došli posjetiti Désirée Swaneveld i Branko Bošnjaković.

Nakon tog susreta u Driebergenu kontaktirao sam telefonom Branka Bošnjakovića u Den Haag i dogovorio susret u Rotterdamu. Susreli smo se u siječnju 1991. u Rotterdamu u prostorijama gdje je Hrvatska kulturna zajednica započela s održavanjem nastave za djecu čiji su roditelji u Nizozemsku došli iz Hrvatske. Sastanku je prisustvovao i *Nikica Paršić* tada zaposlen u Američkoj inženjerskoj firmi *Badger B.V.* u Den Haagu. Tom prilikom nismo uspjeli ništa konkretnije dogovoriti tek da se nakon nekog vremena ponovno nađemo. U subotu 23. veljače 1991. ponovno smo se našli u Rotterdamu. Sa mnom su bili supruge Christien i sin Kristijan. Uz Branka Bošnjakovića i Désirée Swaneveld susretu su prisustvovali *Nikola i Snježana Rašić*. Nikola Rašić, sociolingvist, je u to vrijeme radio u tajništvu Međunarodnog udruženja esperantista u Rotterdamu. Sastanak se održao poslije podne u restoranu jedne

<sup>3</sup> Više o tome kako je tekao proces organiziranja Hrvatske kulturne zajednice u kojem su od početka sudjelovali Branko Bošnjaković i Désirée Swaneveld opisan je u pismu koji je Désirée Swaneveld uputila upravnom odboru zaklade 29.11.1991. i o kojem će još biti riječi u poglavlju *Aktivnosti u 1991. godini*. U tom pismu D. Swaneveld je najavila svoju odluku o prestanku obavljanja funkcije predsjednika zaklade i napuštanju članstva u upravnom odboru zaklade a među ostalim osvrće se na početak inicijative koja je dovela do osnivanja Hrvatske kulturne zajednice.

robne kuće u centru Rotterdama. Na kraju sastanka složili smo se da treba osnovati zakladu Nizozemska-Hrvatska. Dogovoreno je da Branko i Désirée pripreme prijedlog statuta. Usaglasili smo se da Désirée vodi inicijativu. Svi smo se obvezali razgovarati s poznanicima bilo Hrvatima bilo Nizozemcima.

9. ožujka 1991. došli smo Christien i ja sa sinom Kristijanom u uzvratni posjet kod Désirée Swaneveld u Leiden, Hof Eva van Hoogeveen 10. Tom prilikom dogovorili smo u nedjelju 24. ožujka 1991. pozvati sve zainteresirane za osnivanje zaklade Nizozemska-Hrvatska u prostorijama dvorane župne kuće župe sv. Bartolomeja, Stationsstraat 16 u Zevenbergen. Kao pastoralni radnik u župi sv. Bartolomeja u Zevenbergenu dobio sam suglasnost za korištenje dvorane. Par dana prije tog sastanka Désirée mi je poslala kopiju statuta Kulturne zaklade Nizozemska-Mađarska kao ogledni primjerak s pismenim prijedlogom naziva zaklade: *Nizozemsko-Hrvatska kulturna zaklada. Zaklada bi imala za cilj poticanje aktivnosti na području kulture, sporta, obrazovanja, znanosti, ekonomije i ekologije s konačnim ciljem doprinosa međusobnom razumijevanju i prijateljstvu između Nizozemaca i Hrvata. Zaklada se uzdržava od političkih aktivnosti. Da bi ostvarila ciljeve uprava može osnovati komisije... ili Zaklada Nizozemska-Hrvatska. Cilj: unapređenje znanja o i integraciju kulture Hrvatske u Nizozemsko i Europsko društvo, pri čemu bi naglasak bio na razmjeni na području obrazovanja-znanosti i ekonomije (nadopuniti....).*

## 6. Sastanak inicijativne grupe 24. ožujka 1991.

Sastanku u nedjelju 24. ožujka 1991. na Cvjetnicu u Stationsstraat 16 u Zevenbergenu su prisustvovali Ivo Dubravčić iz Delfta, Nikica Paršić iz Den Haaga, Branko Bošnjaković iz Den Haaga, Ante Došen iz Helvoirta, Désirée Swaneveld iz Leidena, Vesna Flatz von Stransky iz Den Haaga i Ivan Kantoci iz Zevenbergena. Sastanak je trajao od 15.30 do 17.45 sati. Tijekom sastanka usaglasili smo naziv i ciljeve zaklade te donijeli odluku da se definitivni statut u obliku prijedloga ove grupe kao inicijativnog odbora razmotri na slijedećem sastanku za kojeg je određeno da se održi u nedjelju 28. travnja 1991. na istome mjestu s početkom u 15.00 sati. Usvojen je prijedlog imena zaklade *Zaklada. Nizozemska-Hrvatska*. Za sjedište zaklade predložen je Leiden ili Den Haag. Kao ciljeve se predložilo: *poticanje aktivnosti 1. na području kulture, obrazovanja, znanosti, ekonomije, ekologije i sl. s konačnim ciljem doprinosa integraciji Hrvatske u procese europske suradnje, 2. poticanje međusobne suradnje i razumijevanja između Nizozemaca i Hrvata, 3. Zaklada nije vezana uz političke stranke, nije vezana uz vlade a nije ni komercijalna organizacija*. Meni je povjereno tajništvo inicijativnog odbora. Zaključeno je da će na moju adresu do 20. travnja prisutni poslati svoje biografske podatke te prijedloge sadržaja rada a što će uz prijedlog dnevnog reda do 28. travnja biti poslato na adrese prisutnih. Dogovoreno je da će upravni odbor biti sastavljen od pet članova, dva Nizozemca i tri Hrvata. Désirée Swaneveld se obvezala pozvati barem još jednu osobu s nizozemske strane.

## 7. Članovi inicijativne grupe i prijedlozi aktivnosti

Sljedećih dana počeli su stizati biografski podaci s prijedlozima i mogućim sadržajnim doprinosom u zakladi.

Prvo je, s datumom 29.3.1991. stigao dopis Dr. Antona Došena, rođenog 26.12.1939.

u Rizvanuši pokraj Gospića, sa stanom u Helvoirtu, psihijatra, medicinskog direktora Klinike za psihička oboljenja i poremećaje ponašanja mentalno retardiranih osoba, Nieuwe Spraeland u Oostrumu. Ante Došen je obavljao i niz ostalih funkcija: predsjednik Section Mental Retardation, World Psychiatric Association, predsjednik Sekcije psihijatrija i briga za retardirane osobe, Nizozemskog udruženja za psihijatriju, predsjednik inicijativnog odbora za osnivanje Evropske organizacije za zaštitu mentalnog zdravlja mentalno retardiranih osoba, član uprave udruženja za razvoj ortho-agogičkih aktivnosti, stalni suradnik Katoličkog sveučilišta Nijmegen i Slobodnog sveučilišta Amsterdam, stalni suradnik raznih komisija i radnih grupa pri generalnoj inspekciji za mentalno zdravlje, voditelj ili suradnik nekoliko naučnih projekata u Nizozemskoj. Ante Došen je u Hrvatskoj imao površne kontakte s Defektološkim fakultetom. Kao mogući doprinos zakladi naveo je uspostavljenje suradnje na polju razvoja brige za mentalno zdravlje, stručne i popularne kontakte na polju medicine, pedagogije, psihologije, socijalnog rada i antropologije i to u okviru Nizozemske, Europe i ostalog dijela svijeta prema Hrvatskoj.

Zatim je s datumom 9.4.1991. stigao dopis ing. Ivana Dubravčića, rođenog 20.04.1935. u Pitomači. U Zagrebu je 1961. završio Građevinski fakultet, Radio je u Direkciji za Savu. U Delftu je 1967. završio postdiplomski studij na International course for hydraulic engineering. 1968. se zaposlio u američkoj inženjerskoj kompaniji *Bechtel*. Radio je u odjelu za pipeline i offshore na mnogim projektima za Europu, Srednji Istok, Ameriku. 1973. prešao je u firmu *Coasterminals*, a zatim u *Comprimo* iz Amsterdama gdje je u to vrijeme radio i to na projektima cjevovoda i platformi za korištenje podmorja. Naveo je da bi mogao biti od koristi domovini kad netko odluči iskoristiti Jadran...*plina ima, koriste ga Talijani. Mogli bi i mi, kad bi znali il'htjeli.*

S datumom 10.4.1991. stigao je dopis Désirée Swaneveld, rođene 5.04.1955. u Vlaardingenu, u to vrijeme Projectmanager ekonomskih poslova u gradskoj upravi Općine Leiden. Désirée Swaneveld je po struci bila povjesničar. Specijalizirala se u suvremenoj povijesti Istočne Europe s naglaskom na žene u Jugoslaviji. Napisala je diplomski rad *Žensko pitanje? Nema problema, Uloga žene u Jugoslaviji u sedamdesetim godinama*. Istraživala je udruženja žena u Zagrebu, Beogradu i Sarajevu za vrijeme Interbelluma (1918.-1941.) Imala je kontakte u Međunarodnoj organizaciji za folklor, Amnesty International, na Sveučilištu Leiden, Sveučilišnoj bolnici, Science Park, s ekonomskim organizacijama (regionalna trgovačka komora, banke, kongresni ured, mediji) s raznim političkim strankama, s Hrvatskom kulturnom zajednicom i školom. Kao razlog angažiranja u zakladi navela je: *čini mi se da je sad historijska šansa za bivše komunističke države da stvarno naprave korak unaprijed, korak u zajednicu Evrope. Zato što sam jednog dana živjela i radila u Zagrebu osjećam se vezanom s tom državom i hoću podržati i stimulirati demokratski proces s tim ciljem da Hrvatska nađe svoj položaj u Evropi.* U pismu je dostavila i prijedlog ideja za aktivnosti bez navođenja prioriteta: 1. *Banka imena, samousluga nastave. (Hrvat uči holandski od Holandānina i obrnuto. Preko 'banke' se nađe partner od istog nivoa znanja jezika).* 2. *Poduzeće do poduzeća (Business to business – plan). Vjerojatno je, kad se stabilizira politička situacija u Hrvatskoj, da možemo kombinirati Hrvatska poduzeća (jeftina radna snaga) i Holandska poduzeća (investicije i tržišta), inicijativa trgovačke komore.* 3. *Aktivirati poduzeća u Nizozemskoj da prime 'trainees on the job', mjesto za radno iskustvo.* 4. *Simpozij u suradnji s 'Beroepsonderwijs' (obrazovanje za zanimanja) (na primjer Haarlem Business School –*

*priložila kopiju), predmet Midden en Klein Bedrijf MKB ( mala i srednja poduzeća) i trgovanje/suradnja između Hrvatske-Jugoslavije i Nizozemske. 5. Večer Hrvatske glazbe, uvod u povijest Hrvatske, kulturu, književnost. 6. Forum o pojmu: Narod – Narodnost, case study u Evropi, proučavanje slučaja Jugoslavije (ili Makrokosmos Sovjetski Savez – Mikrokosmos Jugoslavija, ili Narodi, Narodnosti u Evropi). 7. Informacijski ured: Hrvatinformacija. 8. Turizam: izleti za planinarenje, Velebit, Kranjska Gora (?). U zabilješci je obećala poslati svoje povijesne zabilješke ali samo za arhiv. Prenijela mi je pozdrave Ivana Miklenića. S njime je telefonski razgovarala u vezi imena novinara koji se bave ljudskim pravima radi članstva u Amnesty International. Poslala je i koncept dnevnog reda za sastanak 28. travnja te koncept statuta zaklade u kojem je stajao prijedlog s dva imena: Zaklada Nizozemska-Hrvatska ili Zaklada za integraciju i suradnju Hrvatska-Europa-Nizozemska (zk. ISKEN). Pismu je bila priložena a. kopija članka iz dnevnih novina NRC Handelsblada od 19.02.1991. autora C.V. Lafebera pod naslovom *Podrška Istočnoj-Europi može puno obilatije*, b. kopija prospekta o sajmu u Haarlemu East Euro Expo '91, c. kopija članka objavljenog u dnevnim novinama Rotterdams Nieuwsblad od 25.2.1991. s naslovom *I djeca iz Hrvatske trebaju razumijeti svog djeda i baku*, o posjeti Rasime Kajić iz Hrvatske državnom tajniku J. Wallage u vezi priznavanja hrvatskog jezika u nastavnom programu *Nastava o vlastitom jeziku i kulturi* u osnovnim školama u Nizozemskoj.*

S datumim 15.04.1991. napisao sam podatke o sebi, u tu vrijeme pastoralni radnik u župi sv. Bartolomeja u Zevenbergenu. Iz biografije sam naveo rođenje 1954. u Pregradi. Otac završio nižu poljoprivrednu školu u Križevcima i radio na poslovima skladišnog radnika u Rudniku uglja u Pregradi do mirovine. Majka domaćica. 1973. maturirao u sjemenišnoj gimnaziji u Zagrebu na Šalati. 1979. diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Urednik časopisa *Spectrum – pokušaji i prinosi studenata teologije* te tribine. 1979. maturirao u Srednjoškolskom centru u Kušlanovoj u Zagrebu. 1981. sklopio brak s Christien Janssen u Nizozemskoj. 1982. diplomirao na Višoj školi za socijalne radnike u Zagrebu. Predstavnik studenata u Skupštini škole. Delegat studenata u Znanstveno nastavnom vijeću Sveučilišta. 1982. zaposlio se i radio na poslovima socijalnog radnika u INA-OKI OOUR Okiroto u Pregradi do 1987. kada se preselio u Nizozemsku. 1988. završio Praktische Vorming Pastoraat na Teološkom fakultetu u Tilburgu. Zaposlio se u RK župi sv. Bartolomeja, Zevenbergen, na poslovima pastoralnog radnika. Od 1990. državljanin i Kraljevine Nizozemske. Otac trogodišnjeg sina. O specijalizaciji naveo sam: Zemljopis i Psihologija maturalni izborni predmeti. *Evangelizacija suvremenog svijeta* diplomski rad na Katedri pastoralne teologije Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. *Centar za socijalni rad općine Pregrada* – diplomski rad na Višoj školi za socijalne radnike u Zagrebu. O kontaktima u Nizozemskoj naveo sam: Teološki fakultet Tilburg, teolozi koji se bave proučavanjem odnosa u južnoslavenskim zemljama, bikupija Bred, Planinarski savez Nizozemske, Regionalni arhiv Nassau-Brabant, općina Zevenbergen, Društvo za orgulje Brabantse Noordwesthoek... U Hrvatskoj: Nadbiskupija Zagreb – Bogoslovno sjemenište, Glas Koncila, Kršćanska sadašnjost, Sveučilište – Teološki fakultet, Filozofski fakultet, Fakultet Strojarsstva, Planinarski savez Hrvatske. Predložio sam suradnju oko: ostvarenja inicijative osnivanja zaklade Nizozemska-Hrvatska. Rad na razvoju zaklade. Traženje zainteresiranih u Nizozemskoj i Hrvatskoj za rad na organizaciji i održavanju skupa: Hrvati u Nizozemskoj jučer i danas – doprinos integracijskim procesima u Evropi.

S datumom 20.04.1991. stigli su faxom podaci o Nikoli Rašiću. Rođen 1957 u Slavonskoj Požegi. U Nizozemskoj od 1988. Radi kao kongresni tajnik Svjetskog Esperantskog Saveza u Rotterdamu. Diplomirao opću lingvistiku i sociologiju na Filozofskom Fakultetu u Zagrebu 1980. godine. Magistrirao 1985. iz područja epistemologije (*Pojam indikatora u sociološkom istraživanju*), na katedri za sociologiju istoga fakulteta. U Zagrebu radio kao istraživač na područjima sociologije znanosti i kasnije hrvatskih manjina u susjednim zemljama (uglavnom u Mađarskoj). Pisao i objavljivao i tih područja i o jezičnoj politici u višeetničkim zajednicama. Objavio jednu samostalnu studiju i četiri kao koautor, te dvadesetak znanstvenih radova u jugoslavneskim i inozemnim časopisima. Gostovao kao predavač na San Francisco State University (State University of California) 1984. i 1986. Služi se većinom svjetskih jezika i manjinskim jezicima Jugoslavije (makedonski, albanski, rusinski i ponešto romski i mađarski). Prevodi s albanskog, makedonskog, rusinskog i hrvatskog, odnosno na hrvatski. Primarni interes na području etno-lingvistike, interlingvistike i jezične politike. Znanje nizozemskog solidno ali ne besprijekorno. Dobri kontakti u Zagrebu u sveučilišnim i kulturnim krugovima. U Nizozemskoj ograničeni kontakti sa stručnim krugovima.

25.04.1991. stigli su faxom podaci o Branku Bošnjakoviću. Rođen 18.02.1939. u Zagrebu. Gimnazija: Zagreb i Braunschweig (SR Njemačka). Studij fizike: Göttingen (1958-1964). Doktorat (nuklearna fizika): Utrecht 1968. Znanstveni rad (*Fizika elementarnih čestica*) Cern, Ženeva 1968-1975. Zaštita okoliša: Nadzor, formuliranje politike, management (Ministarstvo za stambenu politiku, prostorno planiranje i zaštitu okoliša) 1976 – 1991. Sadašnja funkcija (od 1.4.1991): Development and outreach manager Regional environmental center for Central and Eastern Europe, Budimpešta. Aktivan u znanstvenim komisijama i u Amnesty International. Govori i vlada, hrvatskim, nizozemskim, engleskim, njemačkim, francuskim i donekle ruskim jezikom. Kao moguće ideje za aktivnosti zaklade naveo je: - Upoznavanje u Hrvatskoj i Nizozemskoj s programom Suradnja Istočna-Europa, u područjima gdje mogu biti financirani bilateralni projekti (projekti na područjima ekonomije, okoliša, kulture ....) – poticanje međuopćinske suradnje, primjer Pregrada-Zevenbergen, proširiti na dva nivoa – također ekonomski, okoliš te i druge općine međusobno dovesti u kontakt. – Žurno: stranice s vijestima/komentarima/kolumne/poslana pisma. Sistematsko praćenje medija i sve teže neispravne tvrdnje koje se odnose na Hrvatsku putem poslatih pisama nastojati korigirati. – Organiziranje muzičkih večeri hrvatske glazbe. Osoba za kontakte: Ana Tudor, Den Haag.

Nakon tih podataka stigli su i podaci o dipl. ing. Nikici Paršiću. Klasičnu gimnaziju 'N. Nodilo' završio u Splitu. Elektrotehnički fakultet u Zagrebu. Radi od 1.10.1988. u firmi Badger B.V. na radnom mjestu Senior electrical engineer. Za kontakte i mogućnosti suradnje naveo je: - Badger B.V. je Američka inženjering firma, član grupe Raytheon. Badger Den Haag s oko 600 zaposlenih je aktivan uglavnom na evropskom tržištu, ujedno je jedan od najstabilnijih Badgerovih ureda. Područje djelovanja Badger-a je inženjering u petrokemijskoj industriji, rafinerijskim postrojenjima, proizvodnji finih kemikalija, industriji hrane, postrojenjima za zaštitu okoline itd. Kontakti su mu uglavnom na inženjersko-tehničkom nivou a mogućnosti suradnje prvenstveno u slučaju otvaranja novog investicijskog ciklusa u Hrvatskoj, u spomenutoj domeni te različiti oblici stručnih kontakata na polju elektrotehnike i inženjeringa. Zapisao je i razmišljanja/ideje o djelovanju zaklade: a) Kratkoročni ciljevi –

ukoliko polazimo od ideje bolje prezentacije Hrvatske u inozemstvu, mislim da je najprikladnije izdavanje kratke popularne publikacije s osnovnim informacijama o Hrvatskoj, koja bi se mogla izdati kao popratni materijal uz odgovarajuću izložbu ili neku drugu prigodu.

b) Dugoročni ciljevi – Iniciranje suradnje na kulturno i stručnom planu u obliku koncerata/glazbenih večeri, izložbi, tjedan hrvatske kulture, itd. Financijske mogućnosti smatra limitirajućim faktorom. Stručna predavanja i ostali oblici stručne suradnje bi mogli biti prikladnije i lakše ostvarive ideje. Trebalo bi voditi računa da aktivnosti na kulturnom planu ne budu u koliziji s djelovanjem Hrvatske kulturne zajednice. – Misli da interesantni mogu biti kontakti na ekonomskom planu, iako je za ovo područje potrebno stupiti u direktnu vezu s određenim resorima u hrvatskoj Vladi, čime vjerojatno dolazimo u koliziju s nekim postavkama statuta zaklade i mogućnosti subvencije. Pitanje takvih ekonomskih kontakata je također diskutabilno obzirom na vjerojatnost da će ulogu ekonomskih posrednika preuzeti budući hrvatski uredi.

Iz biografskih podataka članova inicijativne grupe vidljivo je kako su do pokretanja zajedničkih aktivnosti prošli različite životne puteve. Gotovo se međusobno nismo ni poznavali. Svatko od nas imao je osobne razloge koji su ga doveli raditi i živjeti u Nizozemsku. Većina nas je bila rodom iz Hrvatske. Jedni su u Nizozemskoj boravili i radili već duže, drugi kraće vrijeme. Jedino se Désirée Swaneveld rodila u Nizozemskoj i u Nizozemskoj završila svoje obrazovanje. Svima nam je bilo zajedničko to što smo usljed promjena koje su nastale u jesen 1989. u Srednjoj i Istočnoj Europi miroljubivom revolucijom, tj. slomom komunizma htjeli poduprijeti demokratske promjene i u Hrvatskoj i založiti se za razvoj ljudi u Hrvatskoj. U ožujku 1991. započeli su prvi oružani sukobi srpskih pobunjenika u Hrvatskoj, tzv. 'balvan revolucija'. Do nas su dopirale informacije kako JNA tim pobunjenicima dijeli oružje. Bili smo zabrinuti oko prilika u Hrvatskoj.

## **8. Sjednica inicijativne grupe 28. travnja 1991.**

Do 15.04.1991. usaglasio sam s Désirée Swaneveld poziv s dnevnim redom za zakazani sastanak u Zevenbergenu 28. travnja 1991. u Stationsstraat 16 s početkom u 15.00 sat. Poziv s dnevnim redom te pristiglim pismenim podacima o članovima Inicijativnog odbora, listom članova Inicijativnog odbora i konceptom statuta poslat je svim članovima Inicijativnog odbora. Poziv na sastanak s konceptom statuta poslat je i gostima: *Janeke Kalsbeek* iz Amsterdama, *Stanko Lasić* iz Amsterdama, *Geert* i *Daria van Dartel* iz Ossa, *J. Meijer* iz Tilburga. Nikola Rašić je u svoje ime i u ime Snježane Rašić javio pismom da nisu u stanju doći na sastanak. Kao razlog naveo je umor i iscrpljenost "nacionalnim" životom u Rotterdamu, uglavnom zbog raznih spletki oko škole. Četvrtak, petak i subota su im zauzeti školom, tako da nedjelju trebaju za predah. *U svakom slučaju našim je nervima i dušama potreban otpočinak od Hrvata i hrvatskih poslova. To ipak ne znači da nam hrvatske duše koje se okupljaju u nedjelju nisu drage! Naprotiv, svima šaljemo srdačne pozdrave uz želje za uspjeh skupa. Nadamo se da ćemo u budućnosti moći doprinjeti radu zaklade, svojim doprinosom,* napisao je u tom pismu Nikola Rašić. Od članova Inicijativnog odbora bili su prisutni: Ante Došen, Ivo Dubravčić, Ivan Kantoci, Nikica Paršić i Désirée Swaneveld. Odsutni članovi Inicijativnog odbora: Branko Bošnjaković, Christien Kantoci-Janssen, Snježana Rašić, Nikola Rašić, Vesna Flatz von Stransky. Od pozvanih gostiju i zainteresiranih

za zakladu bili su prisutni: Geert van Dartel i Theo Noordermeer iz Zevenbergena. Odsutni od pozvanih gostiju: Stanko Lasić, Janke Kalsbeek, Johan Meijer.

Sastanak je (1.) otvorila pozdravom i dobrodošlicom Désirée Swaneveld. Prihvaćen je njezin prijedlog da Ivan Kantoci bude zapisničar. Dnevni red je usvojen uz ispravak redosljeda. Točka devet dnevnog reda 'Način rada Odbora; Opći i Izvršni odbor' postala je točka pet dnevnog reda. Usvojen je prijedlog o usmenom predstavljanju prisutnih. (2.) Usvojene su informacije o upućenim pozivima i o usmenim i pismenim obrazloženjima o spriječenosti dolaska na sastanak. (3.) Predložene su izmjene u prijedlogu Statuta: U poglavlju Ime, Sjedište i Trajanje, član 1. točka 1. glasi: Zaklada se zove: *Zaklada Nizozemska-Hrvatska (SNK)*. Zaklada ima sjedište u Općini Leiden; točka 2. Zaklada je osnovana na neodređeno vrijeme. U poglavlju CILJ, član 2. s pripadajućim točkama u cjelini glasi: 1. Zaklada ima za cilj poticanje aktivnosti na području kulture, obrazovanja, znanosti i ekonomije kako bi pridonijela: A. međusobnom razumijevanju i suradnji između Nizozemske i Hrvatske. B. integraciji Hrvatske u Europsko društvo. 2. Zaklada je nezavisna. Nije vezana uz rasu, spol, političku stranku ili religiju. Ne teži stjecanju dobiti. 3. Kako bi ostvario svoje ciljeve upravni odbor može: A. osnovati komisije i radne grupe. B. Savjetovati se s odgovarajućim organizacijama i ustanovama. C. Koristiti sva ostala zakonom dopuštena sredstva koja su kadra doprinjeti ostvarivanju cilja. U poglavlju Imovina, unijeti u Statut mogućnost osnivanja Prijatelja Zaklade s obzirom na skupljanje sredstava za provođenje aktivnosti i uključivanja šireg kruga ljudi u aktivnosti. U poglavlju Upravni odbor, unijeti u Statut odredbu o donošenju Pravilnika. Član 4. treba glasiti: Zakladom upravlja Opći upravni odbor koji se sastoji od najmanje tri a najviše devet članova. Upravni odbor bira iz svoje sredine Izvršni upravni odbor, među kojem je najmanje predsjednik, tajnik i blagajnik. Blagajnik podnosi izvještaj najkasnije u mjesecu svibnju o upravljanju imovinom koja mu je povjerena u predhodnoj godini. (4.) Odlučeno je da se način rada Upravnog odbora organizira u skladu s članom 4. (5.) Geert van Dartel je pružio podršku osnivanju zaklade, izjasnio se da namjerava surađivati ali da zbog obveza nije u mogućnosti biti članom Upravnog odbora. Ante Došen je izjavio da je spreman za suradnju i podršku. Želi biti članom Upravnog odbora samo ako je to potrebno. Theo Noordermeer je pružio podršku ali je izjavio da za sada nije u mogućnosti biti članom Upravnog odbora. Ivo Dubravčić i Nikica Paršić su izjavili da žele biti članovi Upravnog odbora. Désirée Swaneveld i Ivan Kantoci su izjavili da žele biti članovi Općeg upravnog odbora i Izvršnog odbora. Zainteresirani za rad u Upravnom odboru su Branko Bošnjaković, Snježana i Nikola Rašić s kojima se potrebno još posjavitovati.

Theo Noordermeer je zatim pozvao sve prisutne u kraći posjet i razgledavanje Regionalnog arhiva Nassau Brabant u blizini održavanja sastanka, što su svi prisutni sa zadovoljstvom prihvatili. Nakon posjete i razgledavanja arhiva sastanak je nastavljen. Točke dnevnog reda (6) Izbor Upravnog odbora, (7) Istanje kandidata za predsjednika, tajnika i blagajnika, (8) Izbor predsjednika, tajnika i blagajnika, (9) Način tada Upravnog odbora, Opći i Izvršni upravni odbor, (10) Financiranje, odložene su za sastanak Općeg upravnog odbora. (11) Razmatrajući prijedloge aktivnosti i izbor prioriteta prema pristiglim pismenim prijedlozima Nikica Paršić je naglasio izdavanje publikacije o Hrvatskoj s osnovnim informacijama te uključivanje šireg kruga ljudi i struja u aktivnosti zaklade. Ante Došen, Ivo Dubravčić, Ivan Kantoci, Désirée Swaneveld opširnije su obrazložili svoje pismene prijedloge. Theo Noordermeer je izrazio želju za promoviranjem Zaklade u Udruženju

arhivara te uspostavljanjem kontakata s arhivarima i i arhivima u Hrvatskoj. Geert van Dartel je izjavio da će nakon jasnijeg programa i formuliranja ciljeva prema mogućnosti pružiti suradnju. Nakon toga donijet je zaključak da Opći upravni odbor razradi program i prioritete na temelju pristiglih pismenih prijedloga i izrečenog te da se pobrine s Izvršnim odborom za realizaciju. Odlučeno je da se razradi programa prioriteta pristupi na sastanku Općeg Upravnog odbora 24. svibnja 1991. s početkom u 19.30 sati u Delftu, ul. J. Campertlaan 95, kod Ive Dubravčića. (12) što se tiče prijedloga za uspostavljanje kontakata i suradnje odlučeno je da se nakon donošenja programa i utvrđivanja prioriteta upoznaju i uspostave kontakti sa srodnim organizacijama (HKZ Rotterdam) a Zaklada prezentira javnosti putem medija. (13) Désirée Swaneveld se zahvalila župi sv. Bartolomeja u Zevenbergenu na mogućnosti korištenja dvorane za sastanak te darovala bocu crnog vina s hrvatskih otoka. Sastanak je završio u 17, 45.

## 9. Zaklada u osnivanju i apel nizozemskoj Vladi

Desiree Swaneveld mi 5.svibnja šalje pismo u kojem mi javlja kako je brine razvoj situacije u Jugoslaviji, osobito kako novinari miješaju pojam Jugoslavija sa Srbijom. Mišljenja je da će datum 15.5. biti kritičan trenutak. Vjerojatno je mislila na glasovanje u Predsjedništvu SFRJ o Stjepanu Mesiću za predsjednika Predsjedništva. Možemo imati samo povjerenje u demokratsku snagu naroda i trenutak povijesti. Zaista ne mislim da mogu još korak natrag u centralizam, napisala je u bilješci uz poslane materijale. Poslala mi je doradeni nacrt statuta i javila da ima dogovor za sastanak 22.5. u 16.45. s javnim bilježnikom Mr. Marres. Pitati će Nikicu Paršića ili Ivu Dubravčića mogu li ići s njom. Ukoliko oni ne mogu, ići će sama, jer, piše, *trebamo malo požuriti, također radi situacije u Hrvatskoj*. Zamolila me da ostalima pošaljem statut kako bi mogli poslati svoje reakcije. Piše da će se iz Berlina vratiti 13.5. Razmišlja o ideji Nikice Paršića o knjižici s osnovnim informacijama o Hrvatskoj. Pita me što mislim o tome ako bismo već 24.5. imali nacrt te iskoristili vrijeme od tjedan/mjesec dana i s time započeli publicitet. Uz doradeni nacrt statuta navela je i točke koje kod javnog bilježnika zavređuju posebnu pažnju: 1. Poseban član o osnivanju Prijatelja zaklade u vezi stjecanja financija i proširenja kruga suradnika i nosioca aktivnosti. 2. Predložiti godišnji izvještaj o financijama i pregled računa. 3. Pravilnik, eventualno s datumima prestanka obavljanja funkcija. 4. Članstvo u drugim organizacijama i udruženjima. 5. Zapisati da što se dugova zaklade tiče da su dužnici osobno članovi uprave? 6. Kod predstavljanja zaklade: da li je efektivno uvođenje zamjenika? 7. Da li se ono što se odnosi na komisije i radne grupe može odrediti pravilnikom? 8. Osnivanje ureda, ili u slučaju ukidanja ureda. Da li ima smisla navesti u statutu?

Kako je situacija u Hrvatskoj postajala sve ozbiljnija a vojska prijetila s nasilnim prekidanjem demokratskih procesa u Hrvatskoj i Sloveniji došlo je do telefonskog razgovora između Branka Bošnjakovića, Ivana Kantocija, Christien Kantoci i Desiree Swaneveld. Branko Bošnjaković je 7. svibnja nazvao Desiree Swaneveld s prijedlogom da se utječe na javno mišljenje. Swaneveld je nazvala I. Kantocija. Usaglašeno je kako je od velike važnosti Nizozemsku (i preko nastupajućeg nizozemskog predsjedanja EZ) i Europu upozoriti na opasnost prekidanja demokratskih procesa i prolijevanja krvi. Najprikladnija aktivnost činila se slanje otvorenog pisma predsjedniku Vlade, ministru vanjskih poslova, parlamentu i

štampi. I to na inicijativu zaklade u osnivanju gdje će se pokušati privoliti više potpisnika za potpisivanje apela. Nakon tih telefonskih razgovora dao sam se na pisanje apela koji je usaglašen sa sudionicima razgovora a apel su bili spremni podržati Tomislav Bičanić u ime Hrvatske kulturne zajednice iz Rotterdama i fra Lovro Bosankić iz Hrvatske katoličke misije iz Rotterdama.

Apel s datumom 8.5.1991. bio je naslovljen na predsjednika Vlade, R.F.M. Lubbersa, ministra vanjskih poslova, H. van den Broeka, predsjednika parlamenta W.J. Deetmana i novinsku agenciju ANP. U apelu je stajalo: *Poštovani gospodine, s ogorčenjem koje je povezano s nemirom i velikom zabrinutošću oko mogućeg prolijevanja krvi, mi protestiramo protiv razvoja situacije u Jugoslaviji koju vode moćnici u Beogradu okupljeni oko politike Miloševića, Jovića i komunističko-boljševističkih generala Kadijevića i Adžića, koja se temelji na totalitarizmu i ekstremnom velikosrpskom nacionalizmu. Demokratski razvitak u jugoslavenskim republikama, posebno u Hrvatskoj i Sloveniji, zapada u opasnost i biti će ga moguće spasiti samo s mnogo žrtava ukoliko se ne zaustavi ta nedemokratska politika moći. Ovim apelom želimo izraziti naš nemir i zabrinutost za mladu demokraciju u jugoslavenskim republikama, posebno u Hrvatskoj i Sloveniji, koje teže prema toleranciji u Europi, trgovinskoekonomskom razvoju i evropskoj suradnji. Totalitarističkom i velikosrpskom nacionalističkom politikom dovedeni su u opasnost ljudi i demokracija. S velikim naglaskom tražimo da upotrijebite sva politička i ekonomska sredstva te podržite, zaštitite i obranite demokratske vlade u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Kosovu protiv agresivnih djelovanja i prolijevanja krvi preko politike Miloševića, Jovića, Kadijevića, Adžića i njihove grupe, koja poprima iz sata u sat sve groznije oblike. Uz podršku političara i vlada SAD-a i Velike Britanije može i vaša podrška spriječiti prolijevanje krvi. Odazovite se našem apelu. Srdačno vam hvala, u ime 5000 Hrvata u Nizozemskoj: Zaklada Nizozemska-Hrvatska (SNK) u osnivanju, Desiree Swaneveld, Hof Eva van Hoogeveen 10, 2311 VK Leiden, 071-141827 i Ivan Kantoci, Hoogmade 31, 4761 LH Zevenbergen, 01680-23154; Hrvatska kulturna zajednica, Tomislav Bičanić, pp. 63111, 3002 JC Rotterdam, 010-4775897; Hrvatska katolička misija, p. Lovro Bosankić, G.W. Burgerplein 16, 3021 AV Rotterdam, 010-4772386. S poštovanjem, i potpisom Ivan Kantoci.<sup>4</sup>*

Iz ministarstva općih poslova 17.5.1991. stigla je na moje ime potvrda o primitku apela o situaciji u Jugoslaviji te informacija da je u ime predsjednika Vlade pismo prosljeđeno na daljnji postupak ministru vanjskih poslova u Den Haag.

10.5.1991. poslao sam pozive članovima inicijativnog odbora za sastanak zakazan za 24. svibnja 1991. u Delftu kod Ivana Dubravčića. Na dnevnom redu nalazila se informacija o otposlanom pismu, s kopijom u prilogu, statut s kopijom u prilogu i osnivanje SNK, te razrada programa i prioriteta aktivnosti. Sastanku, na adresi J. Campertlaan 95 u Delftu, koji je započeo u 19.30 sati prisustvovali su I. Kantoci, Ch. Kantoci-Janssen, I. Dubravčić, N. Paršić i D. Swaneveld koja je bila predsjedavajući i zapisničar. Swaneveld je otvorila sastanak i zaželjela dobrodošlicu. Odlučeno je da glavna točka bude razmatranje apela Lubbersu, van den Broeku, Deetmanu i ANP-u, od 8.05.1991. Zapisnik od 28.4.1991. usvojen je bez izmjena ili nadopuna. Zatim se počelo s točkom o apelu. Swaneveld je predložila da se razmotri

<sup>4</sup> Pismo je objavljeno u knjižici *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 14.

inicijativa, konačni sadržaj pisma, izvještaj o tijeku izrade apela i kako dalje. Dana je informacija kako je došlo do inicijative. Sadržaj apela bio je priložen pozivu na sastanak te su ga svi mogli pročitati. Kod izvještaja o tijeku izrade apela rečeno je kako je apel nastao pod velikim vremenskim pritiskom, vođen emocijama u telefonskom razgovoru između Budimpešte (Bošnjaković) , Zevenbergena (Kantoci, Kantoci-Janssen), Rotterdama (Bičanić predsjednik Hrvatske kulturne zajednice i Bosankića, Hrvatske katoličke misije) Swaneveld je 8. svibnja otputovala na put u inozemstvo i dala je Kantociju i Bošnjakoviću suglasnost, nakon što se posavjetovala o globalnim linijama apela, da se apel potpiše i u njeno ime. Propustilo se kontaktirati ostale članove inicijativne grupe Zaklade Nizozemska-Hrvatska, iako je apel potpisan u ime SNK u osnivanju. Bez da se koga optužuje, Swaneveld i Kantoci su izrazili veliko žaljenje što nisu vodili dovoljno brige za ostale članove inicijativne grupe zaklade u osnivanju. Utvrđeno je da je pismo trebalo biti sastavljeno na demokratičniji način. Nikica Paršić je za apel saznao u crkvi. Pismo je možda kroz ne baš diplomatsko formuliranje i vođenu proceduru djelovalo kontraproduktivno. Desiree je ustvrdila da je tekst u djelovima mogao biti bolji. I. Kantoci je uvjeravao kako je učinjeno samo moguće. Oboje su iz toga naučili lekciju da u budućnosti trebaju sa svim (aspirantima) iz upravnog odbora komunicirati, kako se takve ‘gluposti’ nebi više događale.

Kako dalje? N. Paršić je naglasio kako je veoma razočaran procedurom oko apela i da on zbog toga odustaje sudjelovati u inicijativi osnivanja službene organizacije. Dubravčić žali za tim kako je tekla procedura u vezi apela ali iz toga ne zaključuje da treba odustati od zaklade, ali da ni ne daje prednost formalnoj organizaciji. Kantoci-Janssen dijeli to mišljenje. Swaneveld i Kantoci ne vide u onome što se dogodilo razlog da se odustane od inicijative.

Nakon diskusije odlučeno je da se za sada ne ide na osnivanje zaklade. Neka svaktko prione na posao na interesnim područjima te da će oblik i forma zajedništva i organiziranosti već biti nađena ako bude sadržaja. Dogovoreno je da će prisutni razmisliti o aktivnostima koje treba poduzeti oko realizacije dogovorenih ciljeva (turistički vodič Hrvatske, simpozij, književna večer). Ako se utvrdi pri tom utvrdi da je postojanje službene zaklade potrebno, zaklada može zahvaljujući pripremnim aktivnostima (statut je već kod javnog bilježnika u izradi) postati ubrzo stvarnost. Nakon ljetnih praznika uspostaviti će se o tome kontakt. Ostali članovi inicijativne grupe biti će ili usmeno ili pismeno informirani o ovom sastanku. Ostale točke dnevnog reda odložene su za eventualni sljedeći sastanak. Oko 22.00 sata Swaneveld je zaključila sastanak. Nakon sastanka Ivo Dubravčić nas je sve, kao dobar domaćin, poslužio ukusnim jestivinama i dobrim vinom.

## **10. Zaklada u osnivanju, novi apeli i demonstracije**

Do nas su dopirale sve više vijesti kako se oružani sukobi u Hrvatskoj koji su počeli izbijati u proljeće, sve više nastavljaju. Broj ljudskih žrtava bio je sve veći i uništavanje sve jače. Nismo mogli stajati skrštenih ruku. Krajem lipnja počeli smo pisati novi apel koji je poslat na više instanci i u više medija. To smo pismo završili 1. srpnja 1991. i poslali ga predsjedavajućem Savjeta EZ, Ruudu Lubersu, predsjedavajućem Savjeta ministara vanjskih poslova EZ Hansu van den Broeku, dopredsjedniku Komizije EZ Fransu Andriessenu, predsjedniku Europskog parlamenta E. Crespauu, predsjedavajućem Savjeta ministara Konferencije za sigurnost i suradnju u Europi, Hansu Genscheru, s kopijom upućenom

nizozemskom parlamentu za Wima Deetmana, Ambasadi Jugoslavije za B. Bohtu i medijima: ANP, GPD, Echo/KRO, NRC, De Volkskrant. Pismo je glasilo:

*Bespomoćni i nošeni ogorčenjem na nasilje federalne vojske koje se manifestira posljednjih dana i sati na području današnje, u stanju raspada države Jugoslavije, obraćamo se Europi. Mi, potpisnici, osobe i organizacije, zagovornici miroljubivog demokratskog rješenja konflikta, izražavamo našu krajnju zabrinutost o razvoju situacije ovog trenutka. Demokratski proces, započet u republikama Sloveniji i Hrvatskoj, gotovo nerazvijen u režimima Srbije i Crne Gore, guši se na očit način od strane federalnog Generalštaba JNA u Beogradu. Na pragu 21 stoljeća demokratska Europa, utemeljena na poštovanju ljudskih sloboda i pravu na samoodređenje naroda i manjina, ne može dopustiti da vojno nasilje, u suprotnosti s jasno izraženom željom demokratski izabranih Vlada, prisilno uspostavi umjetnu komunističku unitarnu Jugoslaviju. Odlučno vas tražimo da upotrijebite sva moguća politička i ekonomska sredstva Evropske Zajednice i krizni mehanizam Konferencije o sigurnosti i suradnji u Europi kako bi se spriječilo daljnje prolijevanje krvi. Očuvanje i zaštita demokracije nije samo stvar Vlada u Ljubljani i Zagrebu, nego se tiče cijele Evropske zajednice. Tražimo svu Vašu podršku, kako bi i Republike na teritoriju današnje Jugoslavije mogle nastaviti svoj povijesni razvitak i mogle pružati svoj doprinos slobodnoj i demokratskoj Europi.*

Pismo su potpisali u ime Zaklade Nizozemska Hrvatska (u osnivanju) *Nikica Paršić, inženjer iz Den Haga, Ivan Kantoci, teolog iz Zevenbergena, Desire Swaneveld, povjesničarka iz Leidena, Ivo Dubravčić, inženjer iz Delfta, Branko Bošnjaković, fizičar iz Budimpešte, Nikola Rašić, lingvist iz Rotterdama, Snježana Rašić, lingvist iz Rotterdama i Christien Janssen, dijetetičarka iz Zevenbergena.* U ime Pax Christi Nederland pismo su potpisali, *Elisabeth Schmitz, podpredsjednik iz Utrechta, Jan ter Laak, tajnik iz Utrechta.* U ime Hrvatske kulturne zajednice pismo su potpisali, *Petar Jelečanin, predsjednik iz Rotterdama i Branko Balenović, tajnik iz Rotterdama.* U ime Hrvatske Demokratske Zajednice pismo su potpisali *Josip Šimunković, tajnik iz Rotterdama i Josip Papac, blagajnik iz Rotterdama.* U ime Hrvatske katoličke misije pismo je potpisao *p. Lovro Bosankić ofm iz Rotterdama.* U ime Sportske zajednice Hrvatska pismo je potpisao *Stjepan Barišić, predsjednik.* U osobno ime pismo su potpisali *Vesna Flatz von Stransky, umjetnica iz Den Haga, Willem Vermeer, slavist iz Amsterdama, Janneke Kalsbeek, slavist iz Amsterdama, Chris Buijink, politikolog iz Amsterdama, Theo Noordermeer, arhivar iz Zevenbergena, Tineke Noordermeer-Albers, medicinska sestra iz Zevenbergena, Tomislav Bičanić, socijalni radnik iz Vlaardingen, Fons Orie, advokat iz Den Haga, Felice Maggia, pravnik iz Rotterdama, Ivan Miklenić, novinar iz Zagreba, Ivan Friščić, svećenik iz Zagreba, Nada Pavleka-Jagić, učiteljica iz Amsterdama, Guido Ponsioen, povjesničar iz Leidena i Geert van Dartel, ekonoom iz Ossa.*

Primatelji pisma mogli su se za detaljnije informacije obratiti na telefonske brojeve Ivana Kantocija i Desiree Swaneveld.<sup>5</sup>

## 11. Demonstracije

<sup>5</sup> Pismo je objavljeno u knjižici *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 15.

Sabor Republike Hrvatske donio je 25. lipnja 1991. odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske i to na temelju referenduma od 19. svibnja 1991, na kojem se 93,94% birača izjasnilo za suverenu i nezavisnu Republiku Hrvatsku.

30. lipnja 1991. u ponoć Nizozemska je od Luxemburga preuzela predsjedanje Evropske Zajednice. Saznao sam iz medija da će se 5. srpnja u Den Hagu održati Konferencija ministara vanjskih poslova Evropske Zajednice. Nizozemska politika bila je protivna i suzdržana prema priznavanju suvereniteta Hrvatske i Slovenije. Smatrao sam da bi na dan održavanja Konferencije u Den Hagu trebalo demonstrirati protiv stava politike nizozemske Vlade i tražiti priznavanje suvereniteta Hrvatske i Slovenije. U dogovoru s Desiree Swaneveld preuzeo sam u ime SNK u osnivanju organizaciju demonstracija ispred zgrade Ministarstva vanjskih poslova u ulici Bezuidenhoutseweg 67. Nije nas bilo mnogo ali smo održali demonstraciju. Konferenciji ministara vanjskih poslova Evropske Zajednice predali smo apel za priznavanje suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske a medijima i prolaznicima svojim transparentom i zastavama Republike Hrvatske davali do znanja da želimo da politika nizozemske Vlade bude promijenjena, da prizna suverenost i samostalnost Republike Hrvatske i da se u okviru EZ za to i zalaže. Uz suprugu Christien, sina Kristijana bili su prisutni članovi Hrvatske kulturne zajednice Branko Balenović, Petar Jelečanin, Pavo Bertović, članovi obitelji Kulaš i ispred Hrvatske katoličke misije fra. Lovro Bosankić. Po završetku Konferencije, primio sam Deklaraciju o situaciji u Jugoslaviji iz koje mi je bilo vidljivo kako u tom trenutku Hrvatska od ministara vanjskih poslova EZ nema puno za očekivati. Njemačka Italija, Danska, Belgija i Luksemburg su se zalagali za brzo priznavanje samostalnosti Hrvatske i Slovenije a Francuska, Španjolska i Velika Britanija i s njima većina EZ ostali su pri stanovištu o teritorijalnom integritetu Jugoslavije. Nizozemska se priklonila, kao predsjedavajući, većini. Donešena je i odluka o uvođenju embarga na nabavu naoružanja za čitavu Jugoslaviju a suspendirana je i financijska pomoć.

## **12. Osnivačka sjednica 1 rujna 1991.**

Javni bilježnik Mr. P.G.J.M. Marres iz Leidena poslao je 3. lipnja 1991. Desiree Swaneveld nacrt akta o osnivanju zaklade. Desiree i ja smo nastavili s aktivnostima oko osnivanja zaklade. 15. kolovoza poslali smo pismo su-inicijatorima i naveli kako smo *od proljeća 1991. imali nekoliko susreta o inicijativi svaki puta u promjenljivom sastavu. Postoji čvrsta grupa od +/- 5 ili 6 osoba. U toj grupi postoji suglasnost o ciljevima i aktivnostima, osim nekoliko točki za diskusiju (među ostalim o konačnom imenu). Statut je već bio na uvidu kod javnog bilježnika koji ga je doradio (vidi u prilogu). U principu može se statut ovjeriti i zaklada formalno osnovati. Nekoliko osoba je voljno nositi odgovornost u upravnom odboru (Dubravčić, Došen, Bošnjaković). Kantoci i Swaneveld ističu svoju spremnost preuzeti obveze tajnika i predsjednika. Da bi zaklada bila operativna nedostaje osoba za funkciju blagajnika. Za ideje koje treba razraditi i zanimanja (među kojima je i rastući broj Nizozemaca) za jednu takvu zakladu ne nedostaje interesa. Konkretno inicijative, kao apeli Nizozemskoj i Europskoj politici i društvu (svibanj/lipanj) koji se odnose na aktualni razvoj događaja na području Jugoslavije, i koji su bili sastavljeni u ime zaklade u osnivanju, bili su od strane zainteresiranih izvan zaklade od srca podržani. Pod utjecajem nažalost tragičnog razvoja u Hrvatskoj probudio se interes zainteresiranih izvan zaklade za identitet i povijest hrvatskog*

*naroda. To zanimanje koristiti šansa je koja se nesmije izgubiti. Naše je mišljenje da najviše rezultata donose aktivnosti poduzete iz službenih organizacija. Pri stvaranju mosta prema Nizozemskom i Europskom društvu ne postoje druge (Hrvatsko-Nizozemske) organizacije. Na temelju navedenog predlažemo a. razmisli nisi li ti taj koji je spreman prihvatiti se blagajništva., b. kod dovoljnog broja članova za Izvršni odbor što prije moguće pristupiti osnivanju zaklade i osnivačku sjednicu održati 1. rujna 1991., 15.00 sati u Zevenbergenu (župna kuća)., c. pri nepostojanju potpunog Izvršnog odbora inicijativu smatrati propalom. Čini nam se u tom slučaju produktivnije individualno a titre personel doprinjeti ostvarenju formuliranih ciljeva. Reakciju na ovaj prijedlog očekujemo sa znatiželjom. Javiti prije 25. kolovoza u vezi priprema odnosno sređivanja.*

Pismu smo priložili kopije apela, kopije nacrt statuta po javnom bilježniku P. Marresu i kopiju pisma javnog bilježnika P. Marresa upućenog Desiree Swaneveld 3. lipnja 1991.

Nakon ovog pisma stiglo je dovoljno pozitivnih reakcija i osnivačka sjednica se mogla pripremiti. Poslati su pozivi s materijalima a mediji su obaviješteni o osnivanju zaklade.

### **13. Prvi intervjui u štampi**

29. kolovoza objavljen je povodom osnivanja zaklade u dnevnim novinama *Algemeen Dagblad* iz Rotterdama opširan intervju pod naslovom 'Na Hrvate se puca njihovim vlastitim oružjem' koji je par dana prije sa mnom vodio novinar iz uredništva lista *Pieter den Hollander*. Najveći dio intervjua odnosi se na prilike u Hrvatskoj i kako bi se nizozemska politika trebala postaviti prema nastaloj situaciji u Hrvatskoj te o ciljevima koje želi ostvariti zaklada. U subotu 31. kolovoza objavljen je povodom osnivanja zaklade u dnevnim novinama *De Stem* iz Brede opširan intervju 'Hrvati se osjećaju napuštenima od inozemstva' i s podnaslovom 'Osnovana zaklada za razmjenu kulturnog dobra između Nizozemske i Hrvatske' koji je par dana prije sa mnom vodila novinarka iz uredništva lista *Angela Copier*. Čitaoce se informira o nastanku i ciljevima zaklade, o povijesti dolaska I. Kantocija i Nizozemsku, prilikama u kojima je živio, trenutnoj situaciji u Hrvatskoj i Jugoslaviji, odgovorima na pitanja da li postoji rješenje za konflikt u Jugoslaviji.

### **14. Tijek osnivačke sjednice**

Sjednica je održana 1. rujna 1991. u dvorani župne kuće u Zevenbergenu, Stationstraat 16, s početkom u 15.00 sati. Sjednici su prisustvovali *Ante Došen, Davor Raić, Nikola Rašić, Biserka Troost-Filipović, Renata Došen, Ivan Kantoci, Desiree Swanweveld, Ivo Dubravčić i Branko Bošnjaković*. Sjednicu je otvorila Desiree Swaneveld i pozdravila prisutne. Prijedlog dnevnog reda poslat s pozivom i materijalima je prihvaćen.

2. točka dnevnog reda bila je *Medicinska akcija Nizozemska-Hrvatska, inicijativa i obrazloženje A. Došen i gosti*. Nastajanje i razvoj inicijative za sakupljanje medicinske pomoći stanovništvu Hrvatske obrazložila je Biserka Troost-Filipović. Ispričala je o kontaktima s Ante Došenom, kontaktiranju i traženju sitnog medicinskog materijala od Opće bolnice Utrecht i Amsterdam. Napomenula je kako inicijativa nije formalno oblikovana. Ante Došen je nadopunio kako je gđa. Smeigert započela inicijativu te predlaže oblikovanje aktivnosti i suradnju unutar zaklade. Zaključeno je da se o prijedlogu donese odluka pod točkom 8. *Prioritetne aktivnosti*. Nakon toga sjednicu su napustile Biserka Troost-Filipović i

Renata Došen.

Zatim se pod točkom 3. razmotrio *izvještaj sa sastanka inicijativne grupe od 24. svibnja (poslat uz poziv) i poduzetim aktivnostima*. Ivan Kantoci je prenio telefonsku poruku Nikice Paršića nezadovoljnog interpretacijom zabilježenom u posljednje dvije rečenice na drugoj strani izvještaja te predlaže da se te dvije rečenice brišu. Prenio je ono što je Nikica Paršić tada rekao: *‘bavljenje ekonomskom suradnjom i razvojem na području ekonomskih odnosa po njegovu mišljenju nije toliko cilj kojim bi se trebala baviti zaklada već je to posao ministarstva za ekonomiju u Vladi Republike Hrvatske; ujedno da je možda ipak trebalo prilikom osnivanja Hrvatske kulturne zajednice uskladiti ciljeve i nastupati pod jednim imenom*. I. Kantoci informira i o odluci i obrazloženju Nikice Paršića o njegovu odustajanju kao člana inicijativne grupe oko osnivanja i rada u upravnom odboru zaklade. Ivo Dubravčić je potvrdio pogreške u izvještaju. Zaključeno je da se te dvije rečenice iz izvještaja brišu. Ante Došen je izrazio začuđenost mišlju o nepostojanju potrebe za osnivanjem, postojanjem i radom zaklade. D. Swaneveld i I. Kantoci su informirali o aktivnostima i okolnostima oko otposlanih apela u svibnju i srpnju.

Pod točkom 4. dnevnog reda razmatrano je *kandidiranje za članove Općeg upravnog odbora i Izvršnog odbora*. Nikola Rašić se prvi javio za riječ i izjavio da je voljan obavljati poslove blagajnika dok se ne nađe trajnije rješenje. I. Kantoci je izjavio da je voljan obavljati poslove tajnika. D. Swaneveld je izjavila da je voljna obavljati poslove predsjednika te ujedno postavlja pitanje da li su prisutni s time suglasni. Svi prisutni su izrazili suglasnost a također vlastitu volju i želju biti članovima upravnog odbora. Ante Došen je predstavio Davora Raića. Davor Raić je izrazio želju za obavljanjem određenih poslova u zakladi ali ne u odboru nego u okviru radne grupe ili slično. Zaključeno je da se prijedlog razmotri pod točkom 7. dnevnog reda, *Način rada zaklade: Opći upravni odbor/Izvršni odbor/Redne grupe*. i točkom 8. dnevnog reda *Prioritetne aktivnosti*.

Pod točkom 5. razmotreno je *Službeno osnivanje/Statut*. D. Swaneveld je prezentirala statut koji je bio na uvidu i doradi kod javnog bilježnika i postavlja pitanje suglasnosti o nazivu zaklade i ostalim u statutu. Nakon provedene rasprave donijeta je odluka o konačnom nazivu: Zaklada Nizozemska – Hrvatska (SNK). U članu 2 točka 2 iza riječi političke stranke, dodaje se riječ nacionalnost. (2. *Zaklada je neovisna. Nije vezana uz neku rasu, spol, političku partiju, nacionalnost ili religiju.*) Zatim je uz suglasnost svih prisutnih donijeta odluka o prihvaćanju statuta u cjelosti. Branko Bošnjaković je predložio članstvo zaklade u Udruženju zaklada. Deziree Swaneveld se obvezala statut odneti na ubliježbu javnom bilježniku.

Pod točkom 6. razmotrene su *Financije*. Svi su se složili da članovi upravnog odbora po završetku sjednice blagajniku uplate po 150 guldena. Donijeta je i odluka da se potrebna novčana sredstva skupljaju putem donatorstva, traženja subsidija, pretplatom na Vjesnik zaklade. Donijeta je odluka da minimalni donatorski iznos za tekuću godinu iznosi 50 guldena, a za studente, učenike i omladinu 25 guldena. Blagajnik N. Rašić se obvezao otvoriti račun kod banke.

Pod točkom 7. *Način rada zaklade: Upravni odbor/Izvršni odbor/Radne grupe*, B. Bošnjaković je predložio podjelu poslova s čime su se prisutni složili. Mediji i javnost – D. Swaneveld; dokumentacija i informacije – I. Kantoci; financije – N. Rašić; Medicinska pomoć ‘Nizozemska – Hrvatska’ – A. Došen; tehnička infrastruktura – I. Dubravčić; kontakti s organizacijama – B. Bošnjaković. Prihvaćen je i prijedlog da se zajedno s I. Dubravčićem

oko tehničke infrastrukture angažira i Damir Raić koji će raditi i na grafičkom oblikovanju pismenih materijala. Odlučeno je da se sve ostale zainteresirane uključi u rad radnih grupa.

Pod točkom 8. *Prioritetne aktivnosti*, odlučeno je da to budu: Medicinska pomoć ‘Nizozemska – Hrvatska’. Koordinaciju i suradnju s gđom. Smeigert preuzeti će Ante Došen. D. Swaneveld je obavijestila o dolasku parlamentarne delegacije iz Slovenije i Hrvatske u Nizozemsku, te je donjeta odluka da su poslovi na njihovu uvođenju u nizozemski parlament prioritetni. Koordinaciju oko poslova će voditi D. Swaneveld. Donosi se odluka o aktivnostima u okviru ‘Tjedna knjige’ u Sveučilišnoj biblioteci u Leidenu, u obliku izložbe hrvatske literature i popratnog sadržja. Koordinaciju oko tih poslova voditi će Ivo Dubravčić.

Pod točkom 9. *Public Relations zaklade* usaglašeno je da bi zaklada trebala imati svoj profesionalni izgled, svoj logo te da treba razmisliti kome se zaklada treba prezentirati. Odlučeno je da će se Izvršni odbor posavjetovati i donijeti odluku a D. Raić se obvezao na izradu.

Pod točkom 10. *Članstvo u Hrvatskom Vijeću Europskog Pokreta*, I. Kantoci je informirao o HVEP-u i EP-u te predložio članstvo. Odlučeno je da se nakon uvida u ciljeve i statut odluka donese na sljedećoj sjednici upravnog odbora.

Pod točkom 11. *Pitanja*, odlučeno je da će sljedeća sjednica biti održana u nedjelju 6. listopada 1991. kod Ante Došena u Helvoirtu, Torenstraat 21, s početkom u 16.00 sati. Sjednica je završena u 17,15 sati.

Po završetki sjednice svi članovi upravnog odbora potpisali su izjave o pristupanju u upravni odbor zaklade i uplatili iznos od 150 guldena blagajniku Zaklade.

## **15. Akt osnivanja zaklade 3. rujna 1991.**

Desiree Swaneveld je 3. rujna 1991. došla kod javnog bilježnika Mr. Paula G.J.M. Marresa u Leidenu s izjavom o osnivanju zaklade i zahtjevom o potvrđivanja statuta. Statutom je u članu 1 utvrđeno ime zaklade: *Zaklada Nizozemska Hrvatska (S.N.K.)* i sjedište u Leidenu. Utvrđeni su u članu 2.1. ciljevi: *poticanje aktivnosti na području kulture, obrazovanja, znanosti i ekonomije kako bi se doprinjelo a. Razumijevanju i suradnji između Nizozemske i Hrvatske b. Integraciji Hrvatske u Europsko društvo*. U članu 2.2.: *Zaklada je neovisna. Nije vezana ni uz koju rasu, spol, političku stranku, nacionalnost ili religiju. Zaklada ne teži stvaranju dobiti*. U članu 2.3.: *Kako bi ostvarila ciljeve upravni odbor može: a. osnovati komisije ili radne grupe. b. savetovati se i/ili surađivati s organizacijama koje dolaze u obzir za to. c. upotrijebiti sva ostala zakonita sredstva, koja su korisna za ostvarenje cilja*. U članu 3. riječ je o novčanim sredstvima pa član 3.1. utvrđuje: *Imovina zaklade će se formirati putem subsidija i donacija, naknada i priloga za od strane zaklade učinjenih usluga, darova, nasljedstva i legata; svih ostalih darovanja i primitaka. Nasljedstva ne mogu biti prihvaćena od strane zaklade osim prema pravu opisa nasljedstva*. Član 3.2. utvrđuje da *službeni donatori zaklade trebaju uplatiti godišnji minimalni prilog utvrđen od strane upravnog odbora*. U članu 4. riječ je o upravi zaklade, pa član 4.1. određuje: *uprava zaklade postoji od najmanje tri i najviše devet članova*. 4.2.: *Članovi uprave imenuju se od strane uprave*. 4.3: *Uprava bira između sebe predsjednika, tajnika i blagajnika. Član uprave može vršiti samo jednu funkciju*. Član 5. određuje prestanak članstva uprave, otpust iz članstva uprave, postupanje kad se broj članova uprave smanji ispod propisanog minimuma, propisuje

onome kome prestane članstvo u upravi rok za povratak imovine zakladi. Član 6. donosi odredbe o izvršnom odboru: *predsjednik, tajnik i blagajnik tvore zajedno izvršni odbor. Izvršni odbor upravlja tekućim poslovima i donosi odluke u stvarima koje se neodloživo trebaju riješiti i o tome treba upravi podnijeti odgovornost.* Član 7. određuje sve što se odnosi na sjednice uprave i odlučivanje. Član 8. i 9. određuju sve o nadležnosti uprave i predstavljanju. Član 10. određuje detaljnije predstavljanje i određuje da je za svo novčano poslovanje dovoljan potpis blagajnika. Član 11. određuje sve o financijskoj godini i godišnjem financijskom izvještaju. Član 12. određuje sve o godišnjoj sjednici. Čl. 13. određuje sve o komisijama i radnim grupama. Član 14. donosi odredbe o postupanju u slučaju promjene statuta. Član 15. donosi odredbe o postupanju u slučaju ukidanja zaklade i zatvaranja računa. Član 16. donosi zaključne odredbe i izjavu podnositelja zahtjeva da su prvi puta u upravu zaklade imenovani: *1. gospođa Drs Désirée Swaneveld, povjesničar, rođena u Vlaardingenu petog travnja tisućudevetstotina pedeset i pete, stanuje na adresi Hof Eva van Hoogeveen 10, 2311 VK Leiden, kao predsjednik; 2. gospodin Drs Ivan Kantoci, teolog, rođen u Pregradi (Hrvatska) sedamnaestog svibnja tisućudevetstotina pedeset i četvrte, stanuje na adresi Hoogmade 31, 4761 LH Zevenbergen, kao tajnik; 3. gospodin Drs Nikola Rašić, sociolingvist, rođen u Slavonskoj Požegi (Hrvatska) osamnaestog srpnja tisućudevetstotina pedeset i sedme, sa stanom Nozemanstraat 26<sup>e</sup>, 3023 TP Rotterdam, kao blagajnik; 4. gospodin Dr Ante Došen, psihijatar, rođen u Rizvanuša (Hrvatska) dvadeset i šestog prosinca, tisućudevetstotina trideset i devete, sa stanom u Torenstraat 21, 5268 AR Helvoirt, kao član; 5. gospodin Dr Branko Bošnjaković, fizičar, rođen u Zagrebu (Hrvatska) osamnaeste veljače tisućudevetstotina trideset i devete, sa stanom Nagybányaiút 54/BI, Budimpešta (Mađarska), kao član; 6. gospodin Ing. Ivan Dubravčić, inženjer, rođen u Pitomači (Hrvatska) dvadesetog travnja tisućudevetstotina trideset i pete, sa stanom Jan Campertlaan 95, 2624 PA Delft, kao član.* Akt osnivanja zaklade potpisali su D. Swaneveld i P. Marres.

U petak 6. rijna 1991. zaklada je upisana u registar zaklada pri gospodarskoj komori u Leidenu (*Kamer van koophandel en fabrieken voor Rijnland*). Zaklada je tako počela djelovati kao javno - pravna osoba. Statutarno sjedište zaklade je Leiden. Poštanska adresa zaklade je na adresi tajnika, Hoogmade 31, 4761 LH Zevenbergen.

IVAN KANTOCI, Bussloo, siječanj 2019.